

1. Yıl
tarafından
TÜSTAV
başlatılmıştır

BAGIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 5 13 MAYIS 1975 5 TL.

PETROL:
*galipler ve
mağluplar*



**anti-demokratik
baskılar**

**BP
Mobil**

**hedef:
TRT**



TPAC

TMMOB'NİN PANELİ

- TMMOB'NİN PANELİNDE HÜKÜMET PROGRAMI VE "İCRAAT" İLE ELEŞTİRİLDİ
- KONUŞMACILAR, HÜKÜMETİN TEKELCİ BURJUVAZİNİN "KISA VADELİ" ÇIKARLARINA HİZMET EDEBİLECEĞİNİ AÇIKLADILAR



TMMOB Paneli soldan sağa: Ercan Erdiner, Osman Aybers, Teoman Öztürk, Aydın Köymen, Yalçın Küçük ve Yavuz Önen

Geçtiğimiz hafta içinde Ankara'da Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin düzenlediği bir panel yapıldı. Yeni hükümet programının ekonomik, sosyal ve kültürel yönünden getirdikleri ile uygulamaları konusunda tartışıldığı panele, TMMOB adına Genel Başkan Teoman Öztürk, Tüm İktisatçılar Birliği Başkanı Aydın Köymen, DİSK'ten Ercan Erdiner, Tüm Teknik Elemanlar Derneği'nden Osman Aybers, TÖB-DER'den İlhan Alkan ve Yalçın Küçük katıldılar. Konuşmacılar hükümetin programı ve uygulamalarıyla sermayenin hükümeti olduğu görüşünde birleştiler panelde. Oldukça ilgi gören panelde konuşmacılar görüşlerini şöyle açıkladılar:

AYDIN KÖYMEN: MC hükümetini oluşturan dört partinin de egemen sınıfların çıkarlarını koruyan ve emekçi sınıfların çıkarlarına taban tabana zit düşen siyasal örgütler olduğunu belirterek; az gelişmiş bir kapitalist ülkenin yapısal gerekleri uyarınca bu egemen sınıf partileri arasında da özellikle AP ve MSP arasında önemli sayılabilecek çelişkiler olduğuna dikkati çekti, Köymen, bu çelişkilere rağmen kurulan hükümetin programının hükümeti oluşturan siyasal partilerin kısa dönemli çıkarlarını çakıştıran ve seçmen kitlelerine yönelik bir program olduğunu söyledi. Köymen programın boş vaatlerle dolu olduğunu ancak bu vaatlerin nasıl yerine getirileceğine ilişkin herhangi bir açıklama bulunmadığını belirterek, hükümet programındaki çelişkili ve tutarsız bölümlerden örnekler verdi. Yeni hükümetin gübre fiyatlarını indirerek büyük çiftçi ve boya sanayicilerin çıkarlarını koruduğunu, özel sektöre Merkez Bankası kaynaklarından büyük ölçüde kredi sağladığını ve yabancı petrol şirketlerinin çıkarlarını koruyacak kararlar aldığını anlatan Köymen sözlerini şöyle tamamladı: "Bu hükümet burjuvazinin, özellikle dışa bağımlı tekeli burjuvazinin kısa vadeli çıkarlarına hizmet edecek ve seçime avantajlarla gitmeye çabalayacak bir hükümettir."

ERCAN ERDİNER ise hükümet programının emekçilerin haklarına ilişkin bir bölüm taşımadığını belirterek, "Maaş ve nakit kalmayacak ekonomik kalkınmaya tercih ettiğini beyan

eden bir hükümetin bir takım uyutmacılarla emeği sermaye ye peşkeş çekmesinden kaygı duymak doğaldır" dedi. Erdiner, hükümet programının, gerçek değer üreticisi emekçilere yüzeysel vaatlerin dışında hiçbir şey getirmediğini de belirterek, CHP-MSP koalisyonu sırasında önerilen kademli tazminatlarıyla ilgili yasa bugün MC'yi oluşturan sermaye temsilcileri tarafından engellenmiştir. Bugün de hükümet programı olarak karşımıza getiriliyor. İçtenliğine güvenmek olası değildir" dedi.

TÖB-DER adına konuşan

İLHAN ALKAN, hükümet programında eğitime ilişkin olarak getirilen ilkelere değinerek, bu ilkelere insanlığın, tarih boyunca yarattığı ilerici demokratik, kültürel ürünler den yararlanmayı, bilimsel bulgulara kapımızı kapatmayı içeren bir görüşte olduğunu söyledi. Alkan, bir ülkenin eğitimini o ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullardan ayrı düşünmemek gerektiğini de kaydederek, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bir toplumda, üretimi her alanda alın teriyle gerçekleştirenler, bu üretime hiçbir katkısı olmadan üretilenlerden büyük pay alan kesimler arasında sürekli bir anlaşmazlık vardır. Toplumdaki iktidar kavgasının da çeşitli kesimlerdeki uyumsuzlukların da kaynağında bu üleşimden doğan zıtlıklar yatar. Eğitimi de, kültürü de hukuku da bu ilişkinin dışında düşünemeyiz. Hükümet programına bu açıdan bakmak ve değerlendirmek gerekir."

TMMOB Genel Başkan

TEOMAN ÖZTÜRK panelde yaptığı konuşmada 17 odanın görüşlerini açıklayarak hükümet programının ve uygulamalarının dışa bağımlılığı artırıcı, öz kaynaklarımızı halk yararına değil de iç ve dış sömürünün talanına terk edici, sanayicilerin ye büyük toprak sahiplerinin keselerini dolduracak bir görünüm taşıdığını söyledi. Öztürk sözlerini şöyle tamamladı: "Yıllardır sömürüyü kendi alanlarımızda fiilen gören ve yaşayan biz teknik elemanlar, sömürüye karşı halkın mücadelesinde yer almak, ihtiyacımız olan demokrasi cephesini güçlendirerek için, yasal olanaklarımızı ve tüm gücümüzü sonuna kadar kullanmakta kararlıyız." Tüm Teknik Elemanlar Derneği (TÜTED) Başkanı

OSMAN AYBERS ise konuşmasında bugün Türkiye'de bir milyona yakın kamu görevlisinin sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev haklarından yoksun bulunduğunu bildirerek "Tüm çalışanların bu haklara sahip olması gerektiğini belirten anlaşmalara imza koyan Türkiye hükümetleri, hiçbir zaman bu hakların gerçek anlamda kullanımına izin vermediler" dedi. Aybers, programda bu konunun vaatlerle geçiştirilmesine dahi gerek duyulmadığını kaydederek, sözlerini şöyle tamamladı:

"Ancak hükümetin icraatı ne yönde olursa olsun teknik elemanların ve tüm çalışanların sendikal haklar elde etme mücadelesi hergün daha da güçlenerek sürecektir ve zafere ulaşacaktır!"

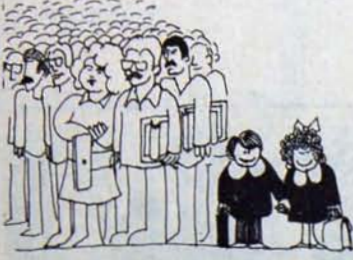
Panelde son konuşmayı yapan,

YALÇIN KÜÇÜK bugünkü hükümetin özü ve yönü itibarıyla bir 12 Mart hükümeti niteliği taşıdığını söyledi. Küçük 12 Mart öncesinde de bugün de Türkiye'de sermaye cephesindeki en belirgin çelişkilerden birinin sermaye partilerinin, sermayenin beklediği temelli düzenlemeleri yapmaması olduğunu belirterek işçiler, emekçiler ve dar gelirli için Demirel başkanlığındaki MC hükümetinin tek icraatını emfasyon hızlandırarak onların reel gelirlerini azaltmak olacağını bildirdi. Küçük, bugün belli olan ekonomik eylemleri ile MC hükümetinin, sermaye kesimine bile birdüzenleme getiremeyeceğini açıklayarak, "MC hükümeti görevi devrettiği zaman, çelişkileri daha çok artırmış, sorunları büyümüş, kendi tabanını daha çok bölünmüş bir Türkiye bırakacak" dedi.

ÖZÜR

YÜRÜYÜŞ'ün 4. sayısında Türkiye İşçi Partisi kurucularından Sayın Nermin Aksın'ın ismi fotoğrafın altında Nermin Aksu olarak yer almıştır. Sayın Aksın'dan ve YÜRÜYÜŞ okuyucularından özür dileriz.

YÜRÜYÜŞ'ün yine 4. sayısının son sayfasında yer alan "Faşizme Karşı Büyük Zaferin 30. Yıldönümü" adlı yazının ilk cümlesi, "Birinci Dünya Savaşının aksine, İkinci Dünya Savaşının tek başlama nedeni... " olacaktı, "tek" kelimesi baskıda yer almamıştır. Düzeltiriz, okuyucularımızdan özür dileriz.



yalçın
küçük

ÖĞRENCİSİNE DÜŞMAN YÖNETİCİLER

GERİDE kalanlar düşmanlık duygusu taşır. Bugün üniversite ve üniversite yönetimine egemen olanlar, Türkiye'nin gerisinde. Sadece özlenen Türkiye'nin değil, yaşanan Türkiye'nin de gerisindedir. Öğrenciler ise, sadece özelemleriyle değil, sürdürdükleri ya şamlarıyla da bugünün Türkiye'sinden ilerdedir. Bu yüzden üniversite yöneticileri, öğrencilerine düşmanca duygularla dolu. Bu yüzden büyük halinde, koro halinde, MC Hükümeti'nin başına başvuruyorlar. Üniversiteye daha çok polis göndermesini istiyorlar. Her türlü yardıma hazır olduklarını "arz" ediyorlar.

BAĞIMLI olanlar, bağımsızlara düşmanlık besler. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, küçük burjuva kökenli. Büyük burjuvayla sorunları var. Üniversite öğretim üyelerinin çok büyük bir çoğunluğu sermayeye bağımlı. Çok büyük çoğunluğu sermayenin hizmetinde. Holdinglerin yönetim kurullarında. Büyük işletmelerin danışmanları, avukatları. İşveren kuruluş ve örgütlerinin rapor-törleri. Bu yüzden üniversite yönetimlerinin öğrencilere karşı tutumu, sermayenin tutumundan pek farklı değil.

ÇARESİZLER, çare arayanlara düşmanlık duyar. Bugün Türkiye'nin üniversitelerinde arayıcı olanlar, öğrenciler. Öğretim üyeleri değil. Çok büyük bir çoğunlukla. Bir eğilim olarak üniversite öğretim üyeleri araştırmayı, Türkiye'nin sorunlarına çare arama yı çoktan bıraktı. Etrafınıza bakın. Bu kadar kitap yazılıyor. çevriliyor, yayınlanıyor. Bunlar içinde üniversitenin katkısı ne kadar? Türkiye'nin düşün yaşamında yol alıyor. Üniversite öğretim üyeleri, çok büyük bir çoğunlukla, Türkiye'nin gelişimi karşısında çaresiz duruyor. Öğrenciler, devamlı bir arayış içinde.

KENDİNE güveni olmayanlar, kendine güven duyanlara düşman olur. Üniversiteye daha çok polis göndermesi için MC Hükümetinin başına başvuran rektörlerin başına bakın. Bütün akademik çalışmaların ürünü olarak yayınlanmış bir kitabı var. Bir de dünyaca ünlü çocuk doktoru Spock'un çocuk bakımıyla ilgili kitabı var. Zamanı olanlar bu iki kitaba göz atabilir. Bu iki kitabı sayfa sayfa karşılaştırabilir. Karşılaştırma ilginç sonuçlar veriyor.

YALNIZ böyle bir karşılaştırmanın ortaya çıkaracağı ilginç sonuçlar öyle saymakla bitecek türden değil. Bugün öğrencilerin çoğu, yabancı "ideolojileri" benimsemekle suçlanıyor. Öğretim üyelerinin çoğunluğunun yaptığı çok mu farklı? Ders kitabı diye yazılanların çok büyük bir çoğunluğu Türkiye ile hiç bir ilgisi olmayan çevirilerden ibaret. Tabii çeviri olarak da yapılmıyor. Yabancı kitaplar, tıpkı sanayiye olduğu gibi bir montaj eyleminden sonra "telif eser" oluyor.

ÜNİVERSİTEDE öğretim üyeleri çoğunluğunun durumu böyle. Türkiye'den habersiz, Türkiye somutundan bilgisiz, kendisine hiç bir güveni olmayan, üniversitenin birinci sınıfında öğretilenleri bütün ömrü boyunca tekrarlayan bir çoğunluk. Bu çoğunluğun çıkarı, bu düzenin devamında. Çünkü daha akılcı bir düzende bunlara pek iş kalmayacak. Bunu biliyorlar. Bildikleri için de düzene sıkı sıkıya bağlılar. Düzene karşı her türlü eleştiriye, bu tür eleştiri ile ortaya çıkanlara düşmanca tutumları bu yüzden,

BAĞIMLI da üniversite gençliğinin eylemleri oldu, geçti. Türkiye'de neden geçmiyor? Bu soruyu soruyorlar. Bu soruya verdikleri cevap ise çok basit: Üniversite gençliği dışardan kışkırtılıyor. Üniversite gençliğinin üniversite ile ilgili hiç bir sorunu yok. So-

runları Türkiye ile. Üniversite bunun bahanesi. Üniversiteye daha çok polis gelmesi için her türlü yardıma hazır Üniversite yöneticilerinin mantığı bundan ibaret.

BUNLARA sormak gerek. Ne verdiniz üniversite öğrencilerine? Üniversite gençliğinin açık rahatsızlığı en azından sekiz yıldır devam ediyor. Bu rahatsızlığa, baskıdan başka bir cevap verildi mi? Batı üniversitelerinde öğrenci isteklerinin hiç olmazsa bir bölümü kabul edildi. Türkiye'de ise isteklerin üniversite dışına çıkarılması için her türlü önleme başvuruldu. Önce dernekler yasasıyla 12 Mart döneminde çıkarılan yasayla üniversitedeki dernek kurma özgürlüğü sınırlandı. Hemen hemen bütün üniversite ve fakültelerde birer "resmi" dernek kuruldu. Güvenlik kuvvetleriyle komandoların iş birliği ile. Öğrenciyi temsil etmeyen, güvenlik kuvvetleri ile komando örgütlerini temsil eden dernekler. Böylece öğrencilerin sosyal çalışmalarını üniversitelerin dışına itildi.

BU yetmiyormuş gibi şimdi yurtlar hedef alındı. Üniversitenin dışına itilen üniversite öğrencileri şimdi de yurtlardan atılmak isteniyor. Yurtların tümü de komandoların kontrolüne verilmeğe isteniyor. MC Hükümeti ile birlikte hız kazanan yeni eylem de bu. Üniversite öğrencilerinin toplu olarak bulunmalarını ve yaşamlarının önleyecek

ÜNİVERSİTE öğrencisini hem üniversitenin dışına iteceksiniz. Demokratik özelemler ve isteklerine sadece yeni baskı yöntemleriyle cevap vereceksiniz. Her hareketten sonra sistemi biraz dahakapalı ve katı hale sokacağız. Bundan sonra da, üniversite eylemleri neden durmuyor diye, şaşacağız. Bu eylemleri devleti yıkıcı nitelikte bulacağız. Devleti kurtarmak gerekçesiyle üniversiteye daha çok polis göndereceksiniz. Devleti kurtarma ve üniversiteye okuma özgürlüğünü sağlamak için MC Hükümetinin çizdiği stratejinin özü bu. Uygulaması da buna uygun olarak devam ediyor.

BU strateji ne getirir? Türkiye'de üniversite eylemleri ilk kez ortaya çıktığı zaman, üniversite gençliği, bu eylemlerle üniversiteyi ve bir ölçüde de Türkiye'yi kurtaracağını düşündü. O zamanlar üniversitenin Türkiye'nin bir parçası olduğunu, mevcut üniversite sisteminin Türkiye'deki egemen güçler dengesi içinde bir yere sahip olduğunu anlatmak kolay olmadı. Üniversite ile Türkiye'deki baskıcı düzenin bir ve aynı olduğu, bir çok öğrenciye pek soyul geldi. Şimdi çok somut. Şimdi herkesin anlayabileceği kadar açık. Türkiye'nin demokratikleşmesi ile üniversitelerin demokratikleşmesinin bir ve aynı sorun olduğu şimdi gözler önünde. Beş yıldır, zaman zaman kesintilerle, uygulanan ve bugün de uygulanmaya devam eden strateji bu açıklığı getirdi. MC Hükümeti kurulduktan sonra üniversite rektörlerinin daha çok polis isteyen açıklamaları açıklığı daha da belirgin hale soktu.

BU açıklıktan ne sonuç çıkarıyor? Rektörlerin çıkardığı sonuç belli. Öğrenciler ne sonuç çıkaracaklar? Üniversitenin demokratikleşmesinin Türkiye'nin demokratikleşmesinden ayrılmayacağını kabul ederek demokratik özelemler ve eylemlerinden vaz mı geçecekler? Rektörler ne kadar polis çağırırsa çağırılsın, komandolar ne kadar rahat çalışırsa çalışırsın, her halde hiç kimse öğrencilerin demokratik üniversite özlemlerinden ve bunun gerekliliklerini yapmaktan vazgeçeceğini beklememeli. Çünkü artık bir nokta daha açık oldu. Türkiye'nin her kesiminde yasal ve demokratik özgürlükleri kullanmadıkça, bunlar için mücadele etmedikçe Türkiye'nin demokratikleşmesi olanaksız.

BÜYÜK SERMAYE DEMOKRATİK KURUMLARI KUSATIYOR

"Milli güvenliğin, kamu düzeninin veya devletin dış güvenliğinin gerekli kıldığı veya devlet memuru olma niteliğini yitirdiği hallerde genel müdür, gerekçesi açıkça gösterilerek Bakanlar Kurulu kararıyla görevden alınır. . ."

Geçtiğimiz hafta kamuoyunda en çok sözü edilen bu madde hüküm TRT yasasının 9. maddesiydi.

Genel Müdürü İsmail Cem'di. .

Cem, Milliyetçi Cephe hükümeti tarafından "gerekçesi açıkça gösterilerek" görevden alınmak isteniyordu. Bununla ilgili kararname Bakanlar Kurulu üyelerince imzalanmış, Çankaya'ya iletilerek "Yüksek takdirlere" arz olunmuştu. . .

Milli güvenliğin, kamu düzeninin veya devletin dış güvenliğinin gerekli kıldığı haller, İsmail Cem'in yaka paça TRT Genel Müdürlüğünden alınmasını gerektiriyordu. Cem devlet memuru olma niteliğini de kaybetmişti .

Faşizan yönetimi, " kamu düzeni" adı altında Türkiye'ye uygulamak konusunda iyiden iyiye kararlı gözükken sermaye cephesinin Cem hakkında biçtiği hüküm buydu. . . TRT Genel Müdürü değiştirilecek, demokrasiye karşı açılan savaşın önemli kalelerinden biri zaptedilecekti.

DİL BELASI

Cepheçilerin sessiz sedasız hazırlayıp Çankaya'ya ilettilikleri kararname, Başbakan Yardımcısı ve MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın Malatya gezisine kadar kamuoyunca da duyulmamıştı. Cepheçiler ani bir sürpriz peşindeydiler. Tüm kamuoyunun gözü, Cem'in TRT Genel Müdürlüğüne atanmasıyla ilgili 11 sayılı kanun hükmündeki kararnamenin mecliste görüşülmeceği günlerle dönmüken, Cumhurbaşkanı'nın bir imzasıyla çözümlüverecekti. . .

Doğrusu mizansen ustalıklarla hazırlanmıştı. Ancak bundan sonraki gelişmeler hiç de tasarlandığı gibi olmadı. İşe Erbakan karıştı. Malatya'da kendisine özgü üslubuyla, "Memleketin ne hale getirileceğini" anlatırken " İsmail Cem'in bir iki gün içinde görevinden alınacağını" de ağızından kaçırdı. . Erbakan'ı izleyen Anadolu Ajansı konuşmayı mümkün olduğu kadar deşifre ederek, kırılan potu düzeltmeye çalıştıysa da, sözleri duyan kulaklar, durumu Ankara'ya bildirmede gecikmediler. TRT'nin Diyarbakır haberi şefi de Anadolu Ajansı'nın marifetine ortak olmaya çalıştıysa da olan olmuştu. . .

"Bülbülün çilesi dili belasıdır" tekerlemesi bir başka benzer örnekle doğrulanmıştı. . .

DEMOKRATİK GÜÇLERİN TEPKİSİ

Hafta, İsmail Cem olayı ile açıldı. Cepheçiler tüm gücüyle konuya abandı. Demokratik güçler, bildiri ve demeçlerle buna karşı koydu. DİSK'e bağlı sendikaların Ankara örgütlerinin ortak imzalarıyla Cumhurbaşkanı'na iletilen telgraf bunlardan biriydi.

"Sermaye Cephesi iktidara geldiğinden bu yana, anti-demokratik ve gayri millî girişimler hızlanmıştır" diye başlayan telgrafta, anayasa dışı uygulamaların, grev yasaklarının gittikçe artan lokavtların yanı sıra yabancı petrol şirketlerine bol keseden dağıtılan çıkarların sözü edilerek, TRT'nin sermaye cephesinin sesi haline getirilmek istendiği belirtildi.

Cumhurbaşkanı'ndan "Anti demokratik ve Anayasa dışı davranışlara karşı bir tavır koyacağı umulan" telgrafta, sendikaların Ankara örgütleri olarak anti-demokratik girişimlere karşı "Sonuna kadar mücadele edileceği" bildirildi



KARE AS

İŞÇİ DÜŞMANI YALÇINTAŞ

Olayın, Erbakan'ın birpotuyla ayyuka çıkması cepheçilerin keyfini kaçırdı. Oysa usuturulmuş bir tezgah hazırlanmıştı. TRT Genel Müdürlüğüne atanacak kişinin adı belliydi. Uzun bir süreden beri İstanbul'da sermaye tarafından böyle günler için hazır bekletilen İktisat Profesörü Nevzat Yalçıntaş görevi yüklenmeyi bekliyordu.

Demirel'in zor günlerinde ikide bir AP Genel Başkanlığına aday gösterilen Nevzat Yalçıntaş bütün ölçülerle, cepheçilerin idealine yaklaşıyordu. Yalçıntaş İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nda başkanlık yapmış, 12 Mart döneminde önce görevli bulunduğu Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi başkanlığında iken de ünlü bir raporun altına imzasını atmıştı. Rapor, işçi haklarının kısıtlanması gerektiği yolunda düşüncelerle doluydu. Cepheçiler için Yalçıntaş'tan iyisi herhalde cansağlığı idi. . .

Çeşitli sağcı gazetelerle öteden beri yazılar yazan Yalçıntaş, "Anayasaya Giriş" adlı kitabından ötürü yargılanan

Prof. Mümtaz Soysal aleyhine birliktelik yapmakla da ayrı bir üne sahipti.

Nevzat Yalçıntaş'ın, TRT Genel Müdürlüğü için kararlaştırılması, cepheçilerin ortak amacını yansıtmakla beraber, Süleyman Demirel'in bütün bunlara ek olarak elde edeceği politik bir kar vardı.

Demirel, kendi açısından işlerin sarpa sarıldığı dönemlerde kendisine rakip diye çıkarılan Yalçıntaş'ın TRT Genel Müdürlüğüne getirilmesinde iki yönlü yarar görmekteydi. İlk TRT'nin kayıtsız şartsız faşizanca kullanılmasında, ikincisinde, bütün bu uygulama içinde yıpranacak olan Nevzat Yalçıntaş'ın TRT Genel Müdürlüğüne getirilmesinde iki yönlü yarar görmekteydi. İlk TRT'nin kayıtsız şartsız faşizanca kullanılmasında, ikincisinde, bütün bu uygulama içinde yıpranacak olan Nevzat Yalçıntaş'ın TRT Genel Müdürlüğüne getirilmesinde iki yönlü yarar görmekteydi. İlk TRT'nin kayıtsız şartsız faşizanca kullanılmasında, ikincisinde, bütün bu uygulama içinde yıpranacak olan Nevzat Yalçıntaş'ın TRT Genel Müdürlüğüne getirilmesinde iki yönlü yarar görmekteydi.

YÜRÜYÜŞ'ün baskıya hazırlanmış sıralarda Çankaya'dan henüz bir ses çıkmamıştı. Ancak Cumhurbaşkanı'nın vereceği karar ne olursa olsun sürpriz olmayacaktı.

CEPHE İÇİ İTİŞMELER

Erbakan'ın zamansız konuşması TRT konusunun alevlenmesi sonucunda birlikte Cephe hükümeti içinde soğuk rüzgarların esmesine neden oldu. Bakanlar Kurulu tam bir hafta toplantı yapmadı. Aslına bakılırsa Necmettin Erbakan'ın umurunda bile değildir. Devlet araç ve olanaklarından mümkün olduğu kadar kısa zamanda ve etkili biçimde yararlanmaya bakan MSP'nin bir takım "Ciddiyet" hesaplarıyla kaybedecek zamanı yoktur. Tek amaç, her fırsatta bol politik malzeme toplamaktır.

Cepheçilerin kendi içlerindeki kavgalık ve çekişmeleri bu kadarla da kalmamaktadır.

18 Mayıs pazar günü Ceyhan'da yapılacak bildirilen Irak boru hattı temel atma töreninin aniden ertelenmesi baş-

kentte çeşitli yorumlara yol açtı.

Önceki ay içerisinde meclislerden geçen karar uygulanma safhasına gelmiş, boru hattının Irak ucunda yapım çalışmalarına başlanmak üzereyken, Türkiye'deki ucun yapımına da Ceyhan'dan başlanacağı ilan edilmişti. Hatta bunun için şatafatlı bir tören organize edilmiş, davetiyeler basılmış, Adana'nın lüks otellerinde yerler tutulmuştu. Durum böyleyken geçtiğimiz haftanın Perşembe günü tören aniden ertelendi. Aynı gün, Bakanlar Kurulu bir hafta sonra ilk kez toplanmıştı. . .

Ertelenme olayı görüldüğü kadar basit değildi. Türkiye'ye eser kazandırma yolunda bir birleriyle yarışan Cepheçiler arasında bir ufaklık meseleden ötürü tartışma çıkmıştı: Temel atma töreninde aslan payını kim alacaktı?

Necmettin Erbakan, hükümetin iktisadi işlerinden sorumlu olarak konuşmayı kendisinin yapması görüşünü taşırken, diğer cepheci ortaklar olaya kendi açılarından bakıyorlardı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı AP'li Selahattin Kılıç Adana seçim bölgesinden, Sancıoğlu'nun mali koltuğu altından gelmişti. "Devlet güçlerine yardımcı" komando başı Alpaslan Türkeş de Adana milletvekiliydi. Üniversite basılmaktan, öğrenci kurşunlamaktan öte taş üstüne taş koymamış Türkiye'de temel atıp bir hayırlı iş yapmak istiyordu. . .

Tabii her kafa dan bir ses çıkınca, töreni ertelemekten başka çıkar yol bulunamadı. Cepheçiler cephesinde şimdi tören hesabı yapıyor. . .

TERÖR, BASKI, KİYM

Cepheçilerin hiç görülmeyen yüzüne düşmedikleri tek konu demokrasiyi tahrip ve faşizmayı uygulamayı yerleştirme girişimi.



Topun ağzındaki adam

MÜTEAHHİTLER DEVRİ

Yıllar önce, Celbi Bayır 'ın tahliyesi üzerine, gençler Anko ra'da A.P. Genel Merkezine saldırmışlardı. Bu saldırı sırasında Süleyman Demirel'in gösterdiği cesaret (!) dillere destan olmuştu. Demirel, Genel Merkez 'den belki de "şapkasını bile almadan" kaçarken, herşeyden herkesten acı acı yakınmıştı. Ya kındıklarından biri de "Hükümetten müteahhitlik istihkaklarını alamamış" idi.

Demirel, hâlden anlayan adam. "Benim çektiğimi kimse çekmesin" diyecek kadar. Şurada belli: Demirel başkanlığındaki MC hükümeti geçenlerde, Devlet ihaleleri şarfnomesinde müteahhitler lehine bazı değişiklikler yaptı. Bu değişikliklerin arasında, eksiltmenin ihalesinden sonra doğacak artışların müteahhitlere ödenmesi de yer alıyor. Bu farkı Devlet ödeyecek.

İşi, yabancı sermaye müsaadelelerini cömertçe dağıtmak oldu. Örneğin, yakınlarından Mete Demirel'e, ısmarlanan bir araştırmanın bedeli olarak 9 milyon TL ödendi. Araştırmalardan birisi, 4.513 660 bedelli asbest araştırması, diğeri 4.500.000 lira bedelli mermer araştırması idi. Ayrıca, bu araştırmalar için kullanılacak personelin ücretlerini ve tüm masrafları ödemeyi DPT taahhüt ediyordu. Sonunda "araştırıcı" firmanın "bulduğu" tek şey, Abdülhamit devrinde beri mermer çıkarılan Marmara adasında mermer bulunduğunu tesbit etmek oldu.

Bu arada Dolmacı, Hacı Ali Demirel'e plan ilkelerine aykırı olarak 1968'de 609 bin, 1969'da ise 803 bin lira yatırım indirimi sağlayan kararları verdi. Dolmacı daha sonra, Yılmaz Ergenekon Kemal Hoş'a 25.000 TL aylıklı "memur" olarak

rak adalete teslim edilmesini beklediklerimiz,

● Düşünceli yasaklayan dışı yasaların kaldırılmasını, ve yayın özgürlüğünün korunmasını istediklerimiz,

● Dini politikaya alet ederek mezhep çatışmalarına ışık yakıldığını, hatta bunun fiilen bağlatıldığını kınadığımız,

● Emekçi sınıf ve tabakaların ağırlıkları oranında yönetime gelmelerinden yana olduğumuz,

● İhlal çocuklarının eğitimde olanak ve fırsat eşitliğine kavuşturulmasını söylediğimiz

● Memur kıyımının işken-çe şekline dönüştürülmesine karşı çıktığımız,

● Kısacası ülkemiz insanlarının insan gibi bir yaşam düzeyine kavuşturulmasını istediğimiz için bize solcu diyorsunuz.

Başka bir deyişle, siz bize yasalara uymayın, yoksul halk çocuklarını sınıfta bırakan üniversitelere girmelerini önleyin, halkın uyanmasına engel olun, pahalılığa ses çıkarmayın demek istiyorsunuz. İşte bize bunları yaptırılmayacak siziz. "

YAYINCILARIN TEPKİSİ

Öte yandan Yayıncılar Birliği de basına bir açıklama yaparak, Anti-demokratik girişimleri protesto ediyordu.

Yayıncılar bildirisinde "tüm sosyalistleri ve tüm demokratik kuruluşları susturmak için başvurulan faşizan baskı ve terör politikasının yanı sıra, halkımızın demokratik mücadelesinin bir parçası olan yaygın hayatının da baskı altında tutulmak istendiği" bildirilerek, yayıncılara verilen cezalarla bin yada daha fazla ötekilerden biri olduğumuz hatırlatılıyordu.

Bildiride şöyle deniyordu: "İşte 44'erlik ceza alan Kuvılcım gazetesi sorumluları, işte toplatılan Ürün, Emekçi, İlke, Militan vb. dergileri. İşte toplatılan albüm ve a-fişler.

İşte toplatılan, Georgi Dimitrov'un Seçme Eserleri, Lenin'in İçişleri Köylü İttifakı ve daha birçok kitaplar...

İşte yeni atanan savcılarının önünde 163. maddeye göz yumun ama 141-142, maddeleri uygulamak için elinizden gelen gayret esirgemeyin, şeklindeki konuşabilen Demokratik hukuk devletinin bir Adalet Bakanı!

TÖD KURULUYOR

Bu arada, Cephe Hükümetinin hergün daha da yoğunlaşan terör girişimlerine karşı Türkiye Üniversitelerindeki ilerici ve demokratik öğretim üyeleri de bir araya gelmek zorunluğunu duyuyorlardı.

Bununla ilgili olarak Tüm Öğretim Üyeleri Derneği'nin kuruluş aşamaları son aşamaya geldi. Kurucular arasında, bütün üniversitelerden çeşitli akademik kademelerde menşup bir çok öğretim üyesi var. Derneğin amacı, ülke ve özellikle eğitim sorunlarının bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve ülke çıkarları doğrultusunda çözümlenmesi. Kurucular, bu amaca ulaşabilmek için gerçek bir düşünce özgürlüğü ortamının varolması gerektiği görüşünde birleşiyorlar. Öğre-

tim üyelerinin demokratik örgütlenmesinin, bu ortamın oluşmasına katkıda bulunacağı gerçeği de TÖD'ün kuruluş gerekçesi.

Üniversite veya yüksek okul öğretim üyeliği yaparken baskı yöntemleriyle istifaya zorlanan veya isten çıkartılan kişilerin de üye olabileceği TÖD, Üniversite Asistanları Derneği (TÜMAS)'ın yanısıra demokratik mücadele atılan ikinci akademik dernek olacak

KADROLAR MSP'LEŞTİRİLİYOR

Tüm demokratik kurum ve kuruluşlar üzerinde baskılar yoğunlaştırılırken izlenen bir başka olgu da ilginçtir. Bu da MSP'nin hızla devlet kadrolarını yeşilleştirme girişimiyle ilgili. MSP'li bakanların iş başında bulunduğu bakanlık örgütlerinde çalışanlara genelgelerle bir takım baskı ve

BİR GENELGE

Genelgenin, ünlü "Türkiye'nin sanayileşme hamlesi" ne ne oranda katkı sağladığı bir türlü anlaşılmasayan son bölümünde şöyle deniyor:

"Yine millet umursamazcasına adet ve ananelere uymayan adeta bünyemizi çökertmeye memur, taklit hastalığına düşmüş moda mensubu gibi davranan kişilerin



Demirel'in şantiye şefliğinden Türkiye'nin şantiye şefliğine

Müteahhitlerin tümü durumdan memnun olsa gerek. Ama, o ralarında biri var ki, o hepsinden daha memnun. Bu zat, ge, çenlerde Bayındırlık Bakanlığı Müsteşarlığına atanan Muammer Dolmacı.

Dolmacı, Demirel'lerin İsparta'dan beri sadık bir adamı. Süleyman Demirel'in müteahhitlik devrinin şantiye şefi. Daha sonra, Demirel'in ilk Başkanlık döneminde, Dolmacı Devlet Planlama Teşkilatı Yabancı Sermaye Şubesi Müdürlüğüne getirildi. Dolmacı'nın bu şubedeki

lunca, onun yerine DPT Teşvik ve Uygulama Dairesi Başkanlığı na getirildi. Herhalde gideni aratmamıştır.

Dolmacı, bu arada Demirel'lerin elindeki Göltaş Çimento şirketine kurucu ortak olarak alınmış ve şirketin İdare Meclisi Üyeliğine getirilmiştir. Saldık hizmetleri karşılığında Dolmacı'ya verilen en son görev Bayındırlık Bakanlığı müsteşarlığı. Demirel'in şantiye şefliğinden Müsteşarlığa yükselen Dolmacı'yı kutlar yeni görevinde başarılar dileriz..

Geçtiğimiz hafta fabrikaların da toplu işten çıkarma yollarının yanı sıra, öğrencilere salıahlı saldırılar, devlet dairelerinde kıyım ve tüm çalışanlar üstüne baskı yöntemleri bir birini izledi. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmen yaralama ve TÖB-DER şubelerini basma olayları devam etti.

Necmettin Erbakan sözü "Öğretmenler solculuk yapmasınlar, eğer yaparsa pencelerimiz enselerinde olacaktır" demeye kadar vararak ortaklarına tercüman oldu.

Erbakan'ın konuşmasından dört gün sonra bir jemeç veren TÖB-DER Genel Başkanı tehdide pabuç bırakılmayacağı kesin bir dille açıkladı.

"Faşist gurkaların" yasa tanımaz hale geldiğini hatırlatan Bozkurt, öğretmenlerin basım görülmesini anlayışla

karşıladıklarını belirterek, "Çünkü bu tutum kendi sınıflarının çıkarlarına uygun bir tutumdur" dedi.

ÖĞRETMENLERE NİÇİN SALDIRILIR

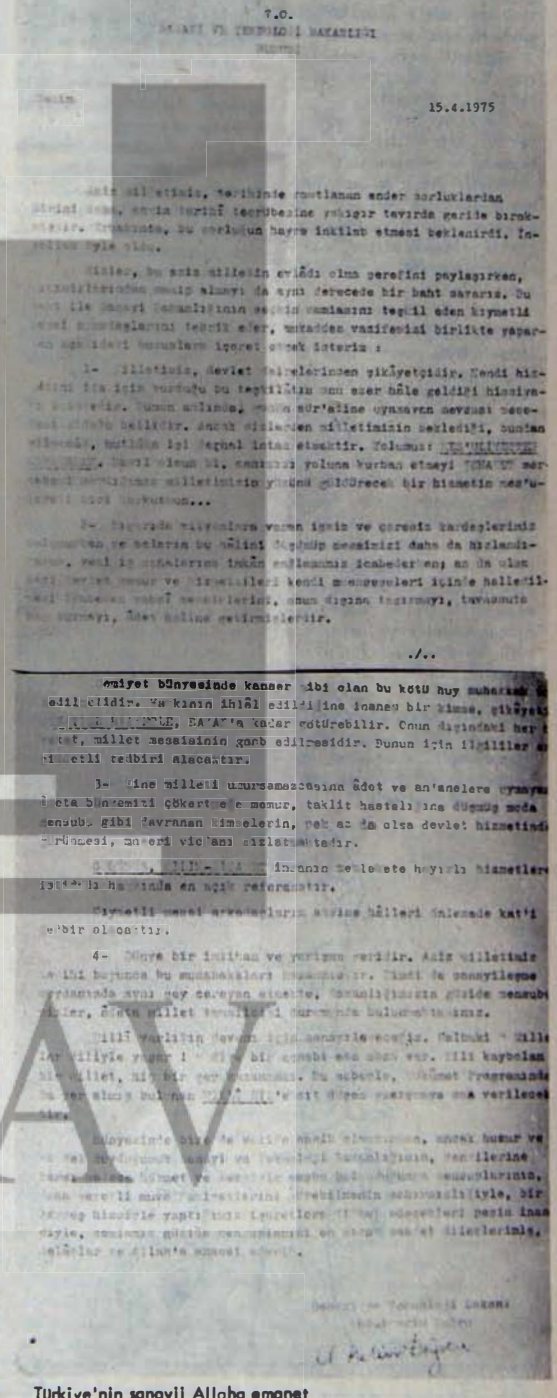
Öğretmenler için tehdit ediliyordu? TÖB-DER Genel Başkanı nedenleri şöylece sıralıyordu:

"Ülkemizin yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahip çıkarım, sömürülmesine karşı çıktığımız,

● Pahalılıkla öğretmenlerimizin ve halkımızın sırtından milyonlar vurularak sömürülmesine göz yummadığımız,

● Tüm çalışanların örgütlenme hakkına sahip olmasını istediğimiz,

● Kardeş canı atıtarak, faşist meçhul cinayetlerin önlenmesini ve suçluların yakalana





Abdul Kerim Doğru-Doğru'nun kerameti

pek az da olsa devlet hizmetini de görünmesi maşeri vicdanı sızlatmaktadır.

GÖRÜNÜŞ, KILIK- KIYA-
FET insanın memleketi hayırlı hizmetlere istidadi hakkında en açık referanstır.

Kıymetli mesai arkadaşlarımız aksine halleri önlemede kat'î tedbir alacaktır.

Dünya bir imtihan veyarış yeridir, Aziz milletimiz tarih boyunca bu müsabakaları kazanmıştır. Şimdi de sanayileşme meydanında aynı şey cereyan etmekte, Bakanlığımızın güzide mensubu sizler, adeta millet temsilcisi durumunda bulunmaktasınız.

Millî varlığın devamı için sanayileşeceğiz. Halbuki 'mil-letler diliyle yaşar' diye bir ecnebi atasözü var. Dili kaybolan bir millet hiçbir şey başaramaz. Bu sebeple, Hükümet Programında da yer almış bulunan MİLLÎ DİL'e zit düşen yazışmaya son verilecektir.

Bünyesinde bize de vazife nasip olmasından, ancak huzur ve saadet duyduğumuz Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, ken dilerine karşı sadece hücrmet ve sevgiyle meşbu bulunduğumuz mensuplarının, daha şerrefli muvaffakiyetlerini görebilmenin sabırsızlığıyla, bir kardeş hissiyle yaptığımız işaretlere dikkat edecekleri için inancıyla, camiamız güzide mensuplarını en sıcak dileklerle, selamlar ve Allah'a emanet ederim. "



NE

DIYANET İŞLERİ YASASI

Sanayi ve Teknoloji Bakanının irşatları böyle son bulmaktadır. Dini ve dinsel duyguları sermaye sınıfının bir kesimi adına ustalıkla sömürmeyi yöntem olarak seçmiş kadroların eline önümüzdeki günlerde muhtemelen yasal bir kolaylık da geçecektir.

Cumhurbaşkanına imzalanmak üzere gönderilen bir yasa değişikliğiyle, Diyanet İşleri örgütüne "Elverişli her yerde din konusunda irşat edici çalışmalar yapmak yetkisi" verilmiştir.

Söz konusu değişiklik 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Kanunu'nda yapılmış ve değişiklik meclislerden geçmiştir.

Tasarının görüşülmesi sırasında yoğun eleştirilere uğrayan ve Cumhurbaşkanınca da üzerinde durulan 7. maddenin A/a fıkrasında Dinayet İşleri Başkanlığı'na bağlı Din Hizmetleri Müdürlüğü'nün görevleri başlığı altında şu hükümler yer almaktadır:

"İbadethanelerde aydınlatmaya elverişli her yerde din konusunda irşat edici çalışmalar yapmak, bu gaye ile teknik araç ve imkanlardan yararlanmak bu konuda devlet yayın organları ile işbirliği yapmak.

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri hakkındaki kanun 1965 yılında yürürlüğe girmiştir. An-

cak uygulamada görülen aksaklıklar nedeniyle TBMM başkanına verilen önergelerle yasanın bazı maddelerinin değiştirilmesi teklif edilmiştir. Ecevit'in başbakanlığındaki, CHP-MSP koalisyonu döneminde de aynı konuda hazırlanan Bakanlar Kurulu tasarısı meclislere sunulmuştur.

Hükümet tasarısının Millet Meclisi Eğitim Komisyonunda görüşülmesi sırasında yapılan değişiklikler yanında 7. maddenin A/a fıkrası da yeniden yazıldı ve "İbadethanelerin içinde ve dışında topluluğunun aydınlatmak için gerekli işleri yapmak" hükmü "İbadethanelerin ve topluluğun aydınlatmaya elverişli her yerde din konusunda irşad edici çalışmalar yapmak" biçimine sokuldu.

Değişiklikliğin "Heryerde" ibaresi taşınması raslantı değildir. Bundan böyle "Elverişli her yerde din konusunda irşad edici çalışmalar yapmak" ve bu yolla halkın din duygularının her fırsatta sömürülmesi daha da kolaylık kazanmaktadır.

Burjuvazi, ekonomik sömürü yanıyla duygu ve inanç sömürüsüne de hız verecektir. Ya sa değişikliğinden çıkan sonuç budur.

CHP'DE NELER OLUYOR

Geçtiğimiz haftanın bir başka önemli olayı da, CHP meclis grupları toplantılarıdır. Salı Çarşamba ve Perşembe günleri süren grup toplantılarında Genel Merkez yönetimi ki-yasaya eleştirildi. Bu arada Genel Başkan Bülent Ecevit de bir hayli hırpalandı.

Eleştiriler arasında, Ecevit'in çok dar bir kadroyla çalıştığı, CHP-MSP koalisyonunun bozulmasına yol açtığı gibi hususlar da vardı. Ayrıca Bilderberg toplantılarına katılışından da sık sık söz edildi. Bu arada diğer genel merkez yöneticileri de eleştiriler bombardımanına tutuldu.

Genel Merkez muhaliflerinin güçlendiği izlenimi veren CHP grup toplantılarının sonunda Genel Başkan Ecevit bir konuşma yaparak eleştirileri cevapladı. Parti içi çekişmelerini yansıtan konuşmanın en önemli ve dikkat çekici yanı sıra

çümlede toplandı. Ecevit, "Bugün rejime yöneltilen tehlike her zamankinden daha çoktur ama onu önleyebilecek olan güçler, halk gücü her zamankinden daha bilinçlidir, her zamankinden daha etkindir." dedi.

"MİLLİ MENFAAT", MI, SINIF ÇIKARI MI?

CHP Grup toplantıları sürenken AP grubu da toplandı. Geçtiğimiz haftanın çarşamba günü toplanan AP grubunda "Hükümetin ve Enerji Bakanı Kılıç'ın izlediği politika söz konusu edildi.

Sonunda hükümetin ve Enerji Bakanı Kılıç'ın izlediği petrol politikasının "Millî menfaatlara" ve "Gerçeklere" uygun olduğu sonucuna varıldı. Grup kararı oybirliği ile aldı. AP, ilke çıkarlarını yabancı petrol şirketlerine peşkeş çekmenin kılıfını hazırlamakla meşgul. Halkın cebinden yılda 80 milyon lira çıkması anlamına gelen, yabancı şirketlerin isteklerini kabul kararı "Millî menfaatlara uygun" bulunuyor. "Millî menfaatlar" ile AP'nin ve cepheci ortaklarının emil ettikleri sınıf menfaatları birbirine karıştırılıyordu. Karıştırma işlemi büyük sermaye tarafından uzun yıllar, bo-

yunca yapılagelmıştır. "El çabukluğu marifet" kolaylığıyla yürütülen bu gibi işleri saklamak, gözlerden kaçırmak artık kolay kolay mümkün olamamaktadır. Türkiye çünkü Türkiye değerlidir. . .

YÜRÜYÜŞÜN 2. SAYISI ADANA'DA TOPLATILDI

Dergimizin 2. sayısı Adana Emniyet Müdürlüğü 1. Şube görevlileri tarafından hiç bir yasal gerekçeye dayanılmaksızın toplatılmıştır. Dergiye toplanan 1. Şube görevlileri, bayilere "Elimizde mahkeme kararı yok, ama biz size topladığımızı dair yazı veririz, siz de maadur olmazsınız" demişlerdir. YÜRÜYÜŞ adına harekete geçen Avukat, ilgililere, mahkeme kararı olmadan dergi toplatılmayacağını hatırlatınca da "Toplatma kararı yok. Biz, suç vardır diye topladık. Karar sonra da alınır." gibi ilginç (!) bir cevapla karışmıştır.

YÜRÜYÜŞ'ü hedef alan baskılara karşı gerekli girişimlerde bulunulmuştur. Yasa dışı tutum ve uygulamaları protesto eder, YÜRÜYÜŞ'ün baskılardan yılmayacağını dosta düşümlere duyuruz.

BASINDAN

SAĞ, HER YERDE SAĞ

YÜRÜYÜŞ'ün 3. sayıdaki yayını Denktaş'çılara dokunmuş. Gocunmak, yarasa olanları huyu. "Oğul Denktaş'ın gazetesi "Zaman"ın 1 Mayıs tarihli sayısı YÜRÜYÜŞ hakkında anlaşılmasız sözlerle dolu.

Eleştiriler herkesin hakkıdır. Ama bir şartla: başkalarının eleştirilerine de açık olmalı. Eleştirileri "gürültü" diye nitelendirmek ancak "gocunma"nın belirtisi olur. "Zaman" yazarına bakarsanız, Denktaş'ın eleştirmenleri adı "gürültü"dür. Rumlarla aynı safta olmaya eşit.

Makarios'un "Yunanistan'ın Kıbrıs'a ilhak etme düşüncesine" bir süre espiri konusu yapılmıştı. "Zaman" yazarının Türkiye'de olup bitenler hakkında kullandığı dil, şimdi de Denktaş'çıların Türkiye'yi kendi Federe Devletlerine ilhak etmeyi düşünebileceklerini hatıra getiriyor. YÜRÜYÜŞ karşısında MC savcısı kesilmeye biz başka anlam veremiyoruz.

İşin kötüsü, "Zaman" yazarı savcılığın da sınırını aşiyor. YÜRÜYÜŞ adını kişilere satış için vesile yapıyor. Ne TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın sicili, ne de Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşu her halde "Zaman" gazetesinden so rulacak değildir.

Fakat TİP'in kuruluşu anlaşılan "Zaman" yazarının özel ilgisini çekiyor. 2. Mayıs tarihindeki sütununda TİP'e özel yer ayırmış. Yeni ilhakçı yazar, TİP'in kuruluşunu "böylesine özgürlük, böylesine geniş demokrasi içerisinde hoş görmek" lütfunda buluyor. Fa

kat, Demireller Türkşer demokrasinin "burjuva demokrasisi", "ciici demokrasi" diye nitelendirilmesi "Zaman" yazarının canını sıkıyormuş. İyi, güzel. Peki yazarın bundan çıkardığı sonuç ne demeli? Yazarı sözünü şöyle bitiriyor: Get de komünist olma! "Kendi bilecekleri iş. . .

Bu kez Federe Devlet' ten değil de Türkiye'den bir "milletçi" yazarı alalım sütunlarımız. Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşundan bir gün önce Tekin Ezer Son Havahş'te "Günün Akisleri"ni veriyor. Ezer'in öyle güçlü bir "istihbarat" var ki, Ülkü Ocak'ın Muharrem Şemsek'in "özel istihbarat ekiple-ri" geliyor aklı. Ezer'in istihbaratı ve "değerlendirme-si" şöyle:

"Ne varki, Sayın Demirel hükümetinin iş başına gelmesiyle aşırı solcular şimdi yeni bir strateji üzerinde durmaktadırlar.

Bize gelen haberlere göre, aşırı sol partiler faaliyetlerini yavaşlatmaya ve yeniden aşırı sol partiler kurdurmama ya çalışmaktadırlar. Türkiye Gizli Komünist Partisi, dıştan aldığı talimata göre aşırı sol nesriyata hız verilmesini fakat siyasi parti faaliyetlerini yavaşlatmaya karara bağlamıştır. "

Şöyle devam ediyor: "Aşırı solun aldığı karar, daha önce Mihri Belli'nin Almanya'da bastırıp, el altından Türkiye'ye gönderdiği "Devrimci Hareketimizin Eleştirisi" kitabındaki görüşlere uygundur. "

Yoruma gerek var mı? Tekin Ezer bu. . . .

GENÇLİK ÜZERİNE ANTI—DEMOKRATİK BASKILAR



"Öğrencilerin dövülmesine karşı çıkan komiser, komiser muavini ve polis memuru görevden alındılar."

Eee, bir komiser ve bir polis görevden alınmışsa ne olacak? Yani, memleket batacak mı şimdi? Amirler görev verdikleri memuru görevden almışlarsa bir sebebi vardır. Bir sebebi olmasaydı görevden almazlardı. Bu bir idari tasarruftur. Memleketin bekası milletin selameti için yapılmıştır. Elbette maldım çevrelerce beğenilmeyecektir. Beğenilecek olsaydı, böyle davranılmazdı...

Mustafa Duymuş, Ömer Çoban ve Sedat Yeşiltepe emniyetteki görevlerinden uzaklaştırıldılar. Nedeni öğrenci olayları. Gazi Eğitim Enstitüsünde, okul dışından gelen bir grup "zabitaya yardımcı" ilköğrenciler saldırdı. "Milliyetçi Türkiye", "Başbuğ Türkçe" diye bağırarak komiserlerine polis engel olmadı. Saldırısı uğrayan gençleri, başlarında toplu polisi komiserlerinden Mustafa Barut olduğu halde polisler rasgele yakalamaya başladı. Bu "süreç avı" sırasında coplanan gençlerin haline dayanmayan Duymuş ve Çoban'ın "Arkadaşlar böyle vazife yapılmaz. Bizim görevimiz kavgaçaları ayırmaktır." demesi üzerine görevden alındılar.

Öğrenci hareketleri gittikçe büyüyor. Öğrenciler huzursuz. Sorunları sadece, yurt burs, fakülte yönetmelikleri değil. MC işbaşındağken öğrenim güvenliği, fakülteleerde can emniyeti esas sorun. Yurtlar "bozkurtların" üsleri haline getirilmek isteniyor. Yıldırım Beyazıt, Site yurtları" komünist operasyonlarının" planlama merkezi. Bir yığın şehir ismiyle adlandırılan mahalli yurtlar, "devlete yardım" hevesleriyle dolu "milliyetçi"lerin ellerinde. Hacettepe yur-

girebilmeleri için, sorguya çekilmeyi, komandoların marşlarını dinlemeyi, belirli gazeteleri okumayı (Ortaadoğu, Milli Gazete, Sonhavadis, Tercüman) peşinen kabullenmeli. Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencileri, hergün okula komando saldırısı olmadan normal ders yapabilmek isteğiyle gidiyorlar.

Hacettepe Üniversitesi, Tıp Hukuk, Eğitim Fakültelerinde, Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi, DTCF ve SBF öğrencileri hemen hergün, artık olağanlaşan "Devlet kuvvetlerine yardımcı" bozkurtların "denetimi" zamanlarını biliyorlar. Ziraat ve Veteriner Fakültesi öğrencileri Atatürk bütünü kaidesine "Başbuğ Türkçe" yazanların baskılarına alıştılar bile.

Öğrencilerin okullarına gidebilmeleri gerçekten yirekli bir davranış. Veli Yıldırım, Şahin Aydın, Kerim Yaman ve 1971 öncesi Fakültelerinde vuruşan diğer gençler; onlar da derslerine devam edebilmek için gittikleri fakültelerinde vuruşmadılar mı? Analar, babalar evlatlarının evlerine dönme saatlerini gözleri kapıda bekliyorlar. Neden? Ellerini kollarını sallayarak dolaşan katillerin, zorbalanın baskılarını bitmiyor. Bitmeyecekte.

"Demokratik Üniversite" için, akademik sorunlarının talii için gelişen öğrenci hareket-

lerini MC tahrik etmekte. Kamuoyunun dikkatlerini istedikleri doğrultuda yoğunlaşarak çabasındalar. Sağ-Sol çatışması adı altında "komando çeteleri" oraya, buraya saldırıp, adam öldürecek, kıracak dökecek. Kamuoyu bu olaylarla meşgul edilirken de;

petrol anlaşması, grev yasaklamaları, işçilerin işten atılmaları, Amerika'ya tavizler verilmesi gerçekleştirilecek. Bir başka istekleri de anti-demokratik uygulamaları yaygınlaştırmak ve sürekli kılmak için her olayı yeni girişimlerin gerekçesi yapmak.

"MASUM,, VE "VAZİFEŞİNAS,, BİR YURT TANITIYORUZ

ANKARA'NIN Dışkapı semtinde Yıldırım Beyazıt adlı bir yurd var. Bu yurda, "vatanını milletini canından çok seven", bu yurda gecesini gündüzüne katarak "güvenlik kuvvetlerine" her türlü silaha cansiperane yardım eden, "masum" ve "vazifeşinas", bir takım insanlar kalmaktadır. Nitelikleri yukarıda bazı eksiklikleriyle belirtilen bu insanların şimdiye kadar nice zorluklarla gerçekleştirdikleri olayların bir bölümünü açıklıyoruz.

1. 1973 YILININ Mart ayında, Ziraat Fakültesi'nin 2. sınıfında "yuvalanan" "vatanını sevmeyen" bir takım "komünistler", "komünistler intihali provası" yapmak üzereyken, olay yerine yıldırım gibi yetişen yurt "sakinleri", "bir avuç satılmış" muştalarla saldırarak "hadlerini" bildirmişler ve görevlerini yapmış insanların gönül huzuruyla yurtlarına dönmüşlerdir.

2. 1974 YILI ilk sömestrinde Ziraat ve Veteriner Fakültelerinde (CHP'nin koalisyon ortaklığından çekilmesinden hemen sonra), "sanki bir yerden emir almış gibi" ilerici öğrenciler üzerine saldırılarını yoğunlaştırmışlar ve fakültelelerde "köşeye sıkıştırdıkları" öğrencileri, copla, muştayla, bıçakla ve diğer aletlerle dövmüşlerdir.

3. 4 ARALIK 1974 tarihinde Ziraat ve Veteriner Fakültesinde okuyan ilerici öğrenciler tarafından kurulan TAR- DER, Yıldırım Beyazıt yurdunda kalan bu "masum" ve "vazifeşinas" insanların fakültelelerde yapmış oldukları saldırıları protesto etmek üzere bir bildiri hazırladı. Bildirinin Kültür Teknik Anfisinde dağıtılması sırasında, Yıldırım Beyazıt, Yurdu "sakinleri" yine yıldırım gibi olay yerine yetiştiler ve bildiri dağıtmak suretiyle "son Türk Devleti"ni yıkmak isteyen "canavar gibi yaratıkların" üzerine, "masum" bir şekilde tabancalarla saldırdılar. Bu saldırı sırasında "vatan hainlerinden" biri olan Hakkı Temizel bacağından kurşunla, Nadir Bencan ise gözünden taş ile yaralandı. (Bu gencin gözü daha sonra kör olmuştur.) Hızlarını alamayan yurt "sakinleri" TAR-DER binasını da basarak, camlarını kırmışlardır.

4. GEÇTİĞİMİZ Mart ayının sonlarında Yurdun yaka yanında bulunan Tatbikat binasını basarak, bazı öğrencileri ve Tatbikat Asistanını da döverek "asil görevleri"ne devam etmişlerdir.

5. NISAN AYININ sonlarında ise Ziraat Fakültesi 2. sınıf öğrencilerinden 2 kişi Cumhuriyet gazetesi okumak gibi "karkunç bir suç" işleyince yine yurt "sakinleri" tarafından dövülerek "hadleri" bildirilmiştir.

6. YILDIRIM BAYAZIT Yurdunda kalan bu "aslan gibi gençler" in "vazifeşinaslıkları" sadece Ziraat ve Veteriner Fakültesi ile sınırlı olamazdı. Bu kadar görev düşkünü insanlara yeni yeni görevler verilmeliydi. Nitekim 9 Aralık 1974 tarihinde ODTÜ'yu basan zorbalanın çoğunluğunu bu "vazifeşinas" tusunlar oluşturuyordu.

7. HACETTEPE Üniversitesi'ne yapılan her baskının "kahramanları" da bu yurda "masum sakinleriydi."

8. YİNE 27 Nisan 1975 tarihinde TSİP Altındağ İlçe Merkezini basanlar da "masum" ve "vazifeşinas" beslemelerden başkası değildi.

OLAYLAR eksiklikleriyle bunlar. Bu "masum" ve "vazifeşinas" yurt, kapatılmak değil (ki Ziraat ve Veteriner Fakültelerinde okuyan öğrenciler bir çok defa bu yurda kapatılması için, başta dekanlık olmak üzere çeşitli yerlere Üzerce imzalı dilekçelerle başvurmuşlar ve olumlu hiçbir sonuç alamamışlardır) bir defa aranmamıştır. bile. "Vazifeşinas güvenlik kuvvetlerine" ve diğer "ilgiliilere" duyurulur.



PETROL: TARTIŞMALAR VE TEMEL SORUN

DAVA

İDDİANAME

● Erhan Işıl; Eski Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: "Kararname kredi faizine dayanarak fiyat artırmaya yetki vermez. Yurtdışındaki yabancı petrol şirketi, mensubu bulunduğu petrol holdinginden veya bu holdin ge dahil şirketlerden petrol alır ve buna kredi faizi öderse ortaya biraz garip bir durum çıkar... Önemli olan dünya ham petrol fiyatlarındaki düşme eğilimidir. Bu durumun karar alındığı sırada incelenmesi ve gözden geçirilmesi zorunludur. Karara varıldıktan sonra değil."

● Deniz Baykal ve Cahit Kayra; CHP milletvekilleri: "Kararname yürürlükte olduğu sürece varil başına fiyat 10.20'dir. Enerji ve tabii kaynaklar bakanı, bu karname yürürlükte olduğu sürece bu fiyatın üstünde bir fiyatı, ya da daha yüksek bir fiyatı amaçlayan bir formülü kabul edemez, uygulayamaz."

● Mehmet Kılıç; PETKİM-İŞ Genel Başkanı: "Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Kılıç'ın imzaladığı anlaşma ile yurt dışı kaynakları kesin bir darbe daha yemiştir. Bakan hem AT-Ş rafinerisinin millileştirilmesini önlemiş, hem de kalkınma planlarına aykırı hareket etmiştir."

TANIK

29 Nisan Tarihli "Financial Times" ta yer alan bir haberdendir:

"İki şirkete tanınan süre hala geçerlidir; Ya 7 Mayıs'a kadar, hükümetin verdiği düşüş fiyatları ham petrol ithal edecekler, ya da ülkedeki rafinaj tesislerinin millileştirilmesine katılmak zorunda kalacaklardır. Şirketler bir yandan, verilen fiyatlarla ithalin önemli zararlarına yol açacağını iddia ederken, öte yandan Enerji Bakanı'nın değişmesiyle soruna çözüm bulmayı ummaktadırlar,"

The two companies are still formally under a deadline of May 7 to import oil at the low Turkish "deceit price" or face take-over of their refining assets in the country. While still arguing that this would mean importing at a considerable loss, however, the companies are hoping that a change in petroleum minister will help to bring about a solution.

SAYUNMA

● Süleyman Demirel; Başbakan: "Bütün bunlar zırva. Hiçbir hükümet gayrimillî politikaya izlemeyiz"

● Selahattin Kılıç; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı "Bütün bunlar yalan. Yabancı petrol şirketlerine Türkiye'nin dost bir ülkeden en uygun şartlarla almakta olduğu şartlar içinde petrol ithaline müsaade edilmiştir. Dünya petrol fiyatlarının düşmekte olup olmadığı Bakanlığımızca incelenecektir."

● Ekrem Göksu; İTÜ Petrol Kürsüsü Başkanı: "Mesele bir rejim anlayışı içinde ortaya çıkmıştır, geçmiş hükümetlerle şimdiki hükümetler başka başka anlayışlara sahiptirler."

KARAR

● Kefik Ümit; Petrol Mühendisleri Odası Başkanı: "Öncelikle pazarlama ve rafinaj faaliyetleri olmak üzere, bütün petrol faaliyetlerinin millileştirilmesi ve faaliyetlerin tek bir milli kuruluşta yürütülmesi gereklidir"

İKTİDARLAR VE BELALAR

"MİLLİYETÇİ Cephe" hükümeti ilk belasını petrolde buldu. Şu anlamda: O "ucuzluk" gurultuları, "ferahlık" müjdeleri furyasında, "Cephe"nin rengi açıkça ortaya çıkıverdi. Hem de kamuoyuna etkileyecek biçimde. Cephe'nin hatası, petrolün, kamu oyununa mal olmuş bir sorun olduğunu unutması. Daha dikkatli davranması gerekirken, yabancı şirketlerin ağırlığı, ithiyata üstün geldi.

CEPHE'NİN rengi daha önce de belliydi. Ancak, sınıfı toplumlarda skandalların, yolsuzlukların, usulsüzlüklerin özel önemleri vardır. İktidarların sınıfsal nitelikleri ve dayanakları bu olaylarla daha da belirginleşir. Bir köşede oturan "sade" küçük burjuvanın kafasında bile kuşkuyla belirir. Egemen sınıfların bulunduğu yol, böyle tatsızlıkları önlemek için kişilerin başını yemektedir. Nixon'da, Agnew'de olduğu gibi.

CEPHE, PERVASIZ

ANCAK Milliyetçi Cephe'nin böyle bir sorunu yok. Çünkü Cephe, kendini güçlü, halkı da "ucuzluk döneminde" böyle işlere kafa yormaz sanıyor. Bunun için saldırıya, saldırıyla karşılık veriyor. Demirel: "Hiçbir hükümet gayri millî politikaya izleyeceğim diye işbaşına gelmez" diyor. Memur temizliğinden sonra, Selahattin Kılıç kolları sıvayıp basın toplantılarını, konuşuyor. Ama bir yerde Başbakanıyla çelişkiye düşüyor: "Gayri millî politikayı izleyen Cumhuriyet Halk Partisi iktidardır" diyor.

CEPHE ile CHP arasındaki petrol tartışması giderek kızışıyor. Şimdi önemli olan, tartışmaları fiyat sorununda bırakmamak. Petrol ithal fiyatları, temelde ki asıl olgunun sonuçlarından biri. Bu temel olguyu, gözler önüne sermek gerekiyor.

TEMEL SORUN NE?

İTHAL fiyatları önemli olay, kullanılması gereken bir olay. Ama söyledığımız gibi, burada kalmamak gerekir. Yabancı şirketler petrolü 10 dolar 50 sentte değil de 10 dolar 20 sentten ithal etmeyi kabullensenydiler Türkiye'nin petrol sorunu hallolacaktıydı? Olamayacaktı. İthalatta döviz kaybımız daha az olacaktı, ama temelde değişen-fazla bir şey olmayacaktı. Temel sorun, Türkiye'de petrolün tüketimine, üretimine ve işletilmesine ilişkin. Bu düzeydeki sorunları görmeden önce, olayları su yüzüne çıkaran son gelişmelere değinmek gerekiyor.

ATAŞ

PETROLÜN başlıca iki kullanım alanı var. Bir, enerji kaynağı olarak; iki, işlenip, sınıtılarak üretime hammadde sağlayarak. Ham petrol rafinerilerde işlenir. Türkiye'deki dört rafineriden üçü millî bir kuruluş olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın, biri yabancı şirketlerin elindedir. Yabancı şirketlerin elindeki Rafineri, ATAŞ. ATAŞ'taki hisseler şöyle:

MOBİL	% 56
SHELL	% 27
BRITISH PETROL	% 17

Türkiye'de toplam rafinaj kapasitesinin % 30'u ATAŞ'ın elindedir. Yabancı şirketlerin Türkiye'de petrol arama ruhsatları var. Ancak yabancı tröstlerin amacı ham petrolü ülke içinden sağlamak değil. Ruhsatlar, petrol sahalarını saptayıp kapatmak için kullanılıyor. Amaç, Türkiye'ye petrol ithal ettirmek. Böylece yabancı şirketler için daha karlı. Çünkü bu şirketler ihtiyaç duyulan petrolü kendi merkezlerinden sağlıyorlar.

FİYAT SAVAŞI

ATAŞ rafinerisi yılda 4.4 milyon ton ham petrol işliyor. Bunun 2 milyon tonu yerli üretimden sağlanıyor. 2.4 milyon ton ham petrol ithal ediliyor. ATAŞ,

● YABANCI PETROL TRÖSTLERİNİN AMACI, HAM PETROLÜ ÜLKE İÇİNDEN SAĞLAMAK DEĞİL. RUHSATLAR, PETROL SAHALARINI SAPTAYIP KAPATMAK İÇİN KULLANILIYOR. AMAÇ, TÜRKİYE'YE PETROL İTHAL ETTİRMEK. BÖYLEŞİ ONLAR İÇİN DAHA KARLI. ÇÜNKÜ BU ŞİRKETLER İHTİYAÇ DUYULAN PETROLÜ KENDİ MERKEZLERİNDEN SAĞLIYORLAR.

ithalatı kendi şirketlerinden yapıyor. Ürünleri de kendi kuruluşları aracılığıyla pazarlıyor. Yabancı şirketlerin 1973 yılı kârlarının % 70'i dağıtımdan elde ediliyor.

FİYAT SAVAŞI, Ecevit hükümeti döneminde başladı. Dünya petrol bunalımı nedeniyle fiyatların yüksek olduğu bir dönemde. Yabancı şirketler, ATAŞ'ın ihtiyacı olan ham petrolü 11.02 dolardan ithal etmeyi önerdiler. Ecevit hükümeti 9.80 dolarda diretti. ATAŞ'ın devletleştirme tehdidi karşısında yabancı şirketler hükümetin verdiği fiyattan ithalat yapmaya mecbur kaldılar.

CHP'Li eski Bakanların son basın toplantısında söylediklerine göre, fiyat savaşı sırasında yabancı şirketler adına bir çok elçi bakanlık kapılarını aşındırmış. Mobil şirketi ise, Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı aracılığı ile Türkiye'ye baskı yapma yollarını araştırmış.

YABANCI şirketler şanslarını bir de İrmak hükümetinde denediler. Bu sıralarda dünya petrol fiyatları da düşmeye başlamıştı. Bunun üzerine yabancı şirketler 10.40'lık bir fiyat önerdiler. İrmak hükümeti, daha önce aldığı karar gereğince bu öneriyi reddetti. 10.20'de ısrar etti. Yabancı şirketler, verilen fiyattan petrol bulamadıklarını öne sürerek üretimi yavaşlattılar. Basın toplantısında Selahattin Kılıç, kendilerinin den önce üretimin düşüğünü söylerken bunu kullanıyor. Petrol "bulamayan" şirketlerden British Petrol - BP-Dünya'da 40 Petrol kuyusunun ve Irak petrolerinden de % 20'lik bir hissenin sahibiydi.

İRMAK hükümeti, bir önceki hükümetin yolunu izleyerek yabancı şirketlere 90 gün süre tanıyor. Bu süre içerisinde hükümetin verdiği fiyattan petrol ithal edilirse ATAŞ devletleştirilecektir.

SAĞOLASIN MC

GÜN doğmadan neler doğar. Yabancı şirketlerin günü de Milliyetçi Cephe Hükümetinin işbaşına gelmesiyle dağıyor. İrmak hükümeti döneminde 10.20'de uzlaşmazken, Selahattin Kılıç, yabancı şirketlere 10.50'den ithal izni verildiğini açıklıyor.

GÜRÜLTÜ böyle kopuyor. Kopması da gerekir. Çünkü Cephe'nin "milliyetçiliği" böyle olaylarla açığa çıkacak. Selahattin Kılıç'ın cevapları çok ilginç: Aslında kabul edilen fiyat 10.21 imiş de kredili satış faizi bindiği için bu rakam 10.50 oluyormuş. Doğrusu çarpıcı bir mantık. Demek ki peşin fiyatı 200 TL olan bir mali taksitle 250 TL ödeyip alan biri, ödediği fiyat olarak 200 TL'yi kabul etmek durumunda kalacak. Tabii, Selahattin Kılıç'a inanırız.

SON günlerde iyice kızışan tartışmaların özeti bu. Şimdi Milliyetçi Cephe hükümetine şu sorular soruluyor: Dünya petrol fiyatları yüksek bir düzeyde iken, Ecevit ve İrmak hükümetlerinin reddettiği fiyatlardan daha yüksekini, Dünya fiyatları düşerken niçin kabul ettiniz? ATAŞ'ın millileştirilmesine altı gün kalmıştı niçin beklediniz? Bunları soranları yalnızca "ağır solcular" değil. Hürriyet Gazetesi, "Günün Yazısı"nda şöyle diyor: "Enerji Bakanı'nın tam karşı taraf ucuz fiyata petrol bulacağını açıklamak üzereyken onların eski isteğini kabul ettiği söylenebilir. Ama daha önemlisi şu ki, Bakan bu kararı, BP ile Mobil'in Mersin rafinerisindeki işletme ruhsatının iptali için gerekli sürenin dolmasına tam altı gün kala almıştır. Demek ki az daha bekleseydi, karşı taraf pes edecekti, yahut ruhsatın iptali sayesinde hükümetin eline kuvvetli bir pazarlık gücü geçecekti."

MİLLİYETÇİ Cephe'nin bunlara verebileceği cevap yok. Ayrıca petrol sorunu yalnızca varil başına 30 sentlik farkta ve bunun sonucunda yabancı petrol şirketlerine aktarılan 80 milyon TL'de yatmıyor. Üstelik bunu "Türkün alıcınaptığı" düşüncesiyle sineye çekenler de çıkabilir.

PETROLÜN ÖNEMİ

ÜRETİM, enerjiye dayanıyor. Çeşitli enerji kaynakları arasında petrol başta geliyor. Dünya toplam enerji üretimi içerisinde petrolün payı % 45. Arkasından

● ÖNEMLİ OLAN, TARTIŞMALARI FİYAT SORUNUNDA BIRAKMAMAK. PETROL İTHAL FİYATLARI, TEMELDEKİ ASIL OLGUNUN SONUÇLARINDAN BİRİ.

● RUHSAT ALAN YABANCI ŞİRKETLER, BELİRLİ SAHALARI TESBİT EDEREK KAPATMA YOLUNU SEÇİYORLAR. "AZ PETROL VAR" GEREKÇESİYLE, PETROL VEREN BİR ÇOK KUYUYA İTİBAR ETMİYORLAR.

● ENERJİDE PETROLE BAĞIMLILIK GİDEREK ARTIYOR. BUNU ÖNLEME OLANAKLARI VAR. ANCAK BU OLANAKLARI KULLANMA OLANAĞI YOK. TÜRKİYE'DE GENİŞ LİNYİT REZERVLERİ VAR. ENERJİ POLİTİKASININ LİNYİTE DAYANDIRILMASI GEREKİYOR.

● TÜRKİYE'DE PETROL KONUSUNDA UYANIK BİR KAMU OYU VAR. SORUNU, FİYAT TARTIŞMALARINDAN TEMELE İNDİRECEK GÜÇ BU.



Mobil

3 SİLAHŞÖRLER...



VE KILIÇLARI

dan % 32 ile kömür geliyor. Diğer enerji kaynaklarının önemi büyük değil.

Dünya petrol rezervlerinin tükenme tehlikesi baş gösterince, başka kaynaklara başvurma zorunluluğu doğuyor. Çeşitli ülkeler, petrole bağımlılıklarını azaltmak için petrol dışı enerji kaynaklarına ağırlık vermeye başlıyorlar.

Enerji üretimi açısından, Türkiye'de petrolün payı büyük. Üretilen toplam enerji içerisinde, enerji kaynaklarının payı şöyle:

Kaynak	%
Petrol	47
Taşkömürü	11
Linyit	9
Hidrolik Enerji	5
Odun	15
Tezek	13
Toplam	100

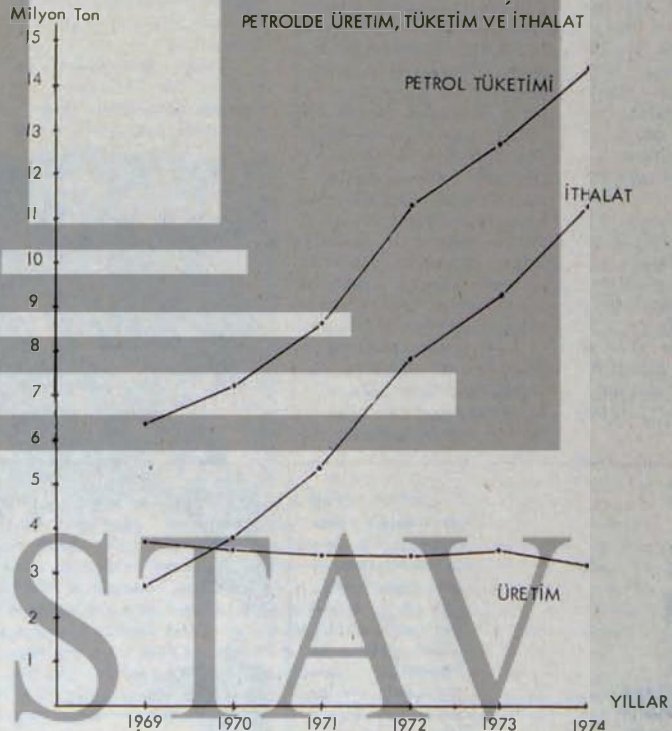
ENERJİDE petrole bağımlılık Türkiye'de giderek artıyor. Bunu önleme olanakları var. Ancak, bu olanakları kullanma olanağı yok. Türkiye'de geniş linyit rezervleri var. Enerji politikasının linyite dayandırılması gerekiyor. Linyit rezervlerinin önemli bir bölümü özel kişi ve kuruluşların elinde. Bunlar ya işletilmiyor, ya da verimsiz işletiliyor. Linyit yataklarının devletleştirilmesine ilişkin tasarı dört yıldır Meclislerde sürünüyor.

TÜRKİYE'nin petrol üretimi ihtiyacı karşılamaya yetmiyor. Tüketim, üretimden daha hızlı artınca, ithalat da giderek büyüyor.

TABLO: TÜRKİYE'DE PETROL ÜRETİMİ, TÜKETİMİ VE İTHALAT

Yıllar	Petrol tüketimi	Üretim	İthalat
1969	6.493.673	3.623.192	2.870.481
1970	7.387.137	3.542.013	3.845.122
1971	8.881.178	3.452.486	5.428.692
1972	11.357.496	3.388.177	7.969.319
1973	12.817.073	3.511.241	9.305.832
1974/Yaklaşık/	14.500.000	3.200.000	11.300.000

Aşağıdaki grafikte durum daha iyi izleniyor:



GÖRÜLDÜĞÜ gibi petrol üretimi belirli sınırlar içine hapsedilmiş. Kimi ülkelerde petrol yoktur; ithalat zorunludur. Ama Türkiye'de başka unsurlar da söz konusu.

1926'da çıkarılan bir kanunla, Türkiye'de petrol arama ve işletme hakkı Devlet'e veriliyor. İlk petrol kuyuları 1948 yılında bulunuyor. Türkiye'de petrol bulunması ve daha da önemlisi en zengin petrol bölgesi olan Orta Doğu'daki stratejik önemi dolayısıyla ya -

bancı petrol şirketleri Türkiye'ye uğuşuyor. Amerika'lı "uzman" Max Boll'un hazırladığı tasarı 1954'de kanunlaşıyor. Buna göre petrol arama işlemi Maden Tetkik Arama Enstitüsünün tekelinden çıkarılıyor. Yabancı şirketlere Türkiye'de petrol arama hakkı veriliyor.

BUGÜN Türkiye'de yabancı şirketlerin petrol "arayabilmesi", işleyebilmesi bu yasaya dayanıyor. Ruhsat alan yabancı şirketler, belirli sahalarla tesbit ederek kapatma yolunu seçiyorlar. "Az petrol var" gerekçesiyle petrol veren bir çok kuyuya itibar etmiyorlar. Her şirkete belirli sayıda ruhsat verildiği için yabancı şirketler başka bir yol deniyorlar. Mükün olduğunca çok paravan şirket kurduklarına bunlara ruhsat aldırıyorlar.

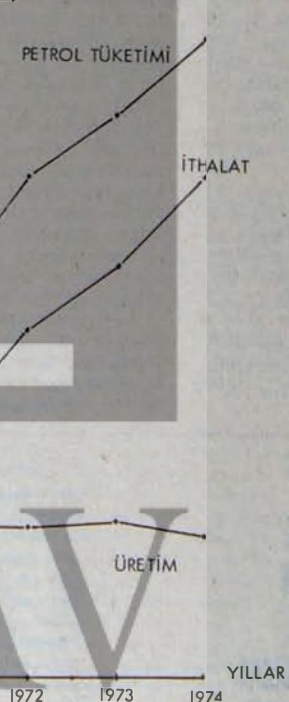
ÖRNEĞİN 1971 yılında TPAO'nun elinde 78 arama ruhsatı var. Arama alanı ise 3.784.207 hektar. Buna karşılık yabancı şirketlerin elindeki ruhsat sayısı 137, arama alanları ise 6.575.290 hektar.

TPAO'nun tahminlerine göre, 1975 yılında Türkiye'nin petrol ihtiyacı 1.5 milyon ton daha artacak. Yani, 16 milyon tona ulaşacak. Yerli üretimin ise yine 3.5 milyon ton civarında olması bekleniyor. Bu durumda ithalat 12.5 milyon ton olacak. Yerli üretimi artırma olanakları yukarıda değindiğimiz gibi kısıtlanmış durumda. TPAO'nun arama, yatırım faaliyetleri ni engelleyen başka unsurlar da var. TPAO bunlardan birini şöyle açıklıyor:

"ÜLKEMİZDEKİ petrol ürünleri fiyatlarının ithal hom petrol için yapılan harcamaları dahi karşılamaması sebebi ile, yatırımlarımıza ayırabileceğimiz öz kaynaklar çok yetersiz bir düzeyde kalmaktadır."

ÜRETİM ve ithalattaki yabancı egemenliği, dağıtım için de geçerli. İşlenmiş petrolü ulusal kuruluşlarca dağıtımını açıklayan ADAŞ-Akaryakıt Dağıtım Anonim Şirketi-bugüne kadar etkin olamadı. Bugün ha-

PETROLDE ÜRETİM, TÜKETİM VE İTHALAT



lo işlenmiş petrolün % 70'i yabancı şirketler eliyle dağıtılıyor. Dağıtım işini daha masrafsız, buna karşılık daha kârlı bulan yabancı şirketler, kârlarının büyük bölümünü dağıtım ve mokaup yatırımlarına harcamaktalar.

PETROL fiyatlarından da önemli olan noktalar bunlar. Memnuluk verici olan, Türkiye'de petrol konusunda uyanık bir kamu oyunun bulunması sorunu, fiyat tartışmalarından temele indirecek olan güç bu.

KREDİ SAVAŞINDAN EMPERYALİZMİN KUCAĞINA

Sermaye sınıfının, varolan yatırımları geliştirme, yeni yatırımlara girişebilmede finansman sorunlarıyla karşı karşıya olduğu bir gerçek. Sermaye sınıfının, kendi kaynaklarıyla ve yatırımlarıyla ulaştığı boyutlar çerçevesinde son derece sınırlı. Yurt içi kredi olanakları ise, cephecilerin tüm gayretlerine rağmen, azalan tasarruflar karşısında, ihtiyacı karşılayabilmekten uzak görünüyor.

Bu koşullar altında sermaye sınıfının, yatırımları geliştirilmede kredi gereksinimleri nasıl giderilebilir sorusuna bir yanıt bulmaları gerekir. Yurt içi kredi olanaklarının dan yararlanabilmeleri sınırlandırılmasına göre geriye tek alternatif kalıyor. Yurt dışı finansman olanaklarının sağlanması. Bu, sermaye sınıfının karşı karşıya bulunduğu dış ticaret açığının büyümesi sonucu döviz sıkıntısının ciddi boyutlara ulaşması sorununa da çok kısa bir süre için çözüm getirilir.

Devlet Planlama Teşkilatınca 25 Şubat 1975 tarihinde yayınlanan Ekonomik Raporun "Dördüncü Plan İçin Bazı Yeni Yaklaşımlar Gereği" bölümünde, "Bugüne kadar uygulanan sanayileşme politikası daha çok iç piyasaya dönük, ihracat olanakları çok sınırlı, teknoloji ve ara mal yönünden büyük ölçüde ithalata dayalı bir sanayi yapısı ortaya çıkmıştır. "deniliyor. 1974'de yatırım malları ithalatının 1,3 milyar doları bulması, Planlama'nın bu yargısını doğru kılan bir gerçek. Bu yıl bu rakamın da üstüne çıkılacağı büyük bir olasılık. Eriyen döviz rezervleri dikkate alınmasa sorunun boyutları ortaya çıkıyor.

Gerek dış ticaret, gerekse yatırımların finansmanı sorunlarını giderme, Demirel'in



cephe hükümetinin ve onun tabanı sermaye sınıfının elinde kalan tek alternatif, yurtdışı finansman kaynaklarını harekete geçirerek emperyalizme daha da acılmak. Bu amaçla, yabancı sermayeye elverişli bir ortam sağlamak ve dış kredi olanaklarını arttırmak gerekiyor.

Türkiye'yi dış sömürüye açan önemli bir yasa var. 6224 sayılı Yabancı Sermaye Kanunu. Ciddi finansman sorunlarıyla karşı karşıya bulunan sermaye sınıfı, bu yasanın işlevini sağlayacak uygulamadan şikayetçi. Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği'nin 1975 yılının ilkbaharında "Türk Ekonomisi" adıyla yayınlanan raporla söz konusu yasanın bir "Çerçeve Mevzuatı" olduğuna değinilmekte ve "Sorumluluk taşıyan hükümetin ve uygulayıcıların politik kararına göre bu çerçeve mevzuat içinde büyük bir serbesti ile hareket olanağı mevcuttur. "denilerek, yeterince bu yasa olanaklarından yararlanılmaması ve yabancı sermayenin ürkek davranması, uygulamadaki değişiklik tutumlarına, mütereddit tavırlara bağlanmakta ve 6224 sayılı yasanın değiştirilmesine gerek olmadığı, yalnızca uygulama-

madaki tereddütlerin giderilmesi gerektiği açıkça ifade edilmektedir.

Dış kredi olanaklarının sağlanması ise, yabancı sermayenin yetmediği yerde kredi gereksinimini gidermeye yarayacak. Son günlerde, yabancı banka yöneticileriyle, cephe iktidarının yakın ilişkileri için girilmesi bu olanakların sağlanmasına yönelik.

Bu genel olguyu, otomotiv sanayinde karşılıklı somut bir örnekle kanıtlamak olanaklı. Gerek Türk Otomotiv Endüstrileri A. Ş. , gerekse TOFAŞ mevcut yatırımlarını geliştiriyorlar. Her iki şirketle ilgili yatırım geliştirilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı 29 Mart 1975 tarihli Resmî Gazetede yayınlandı ve yürürlüğe girdi.

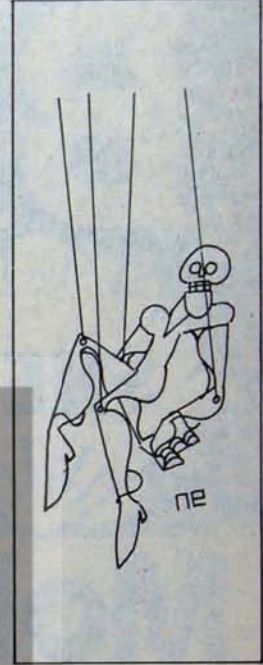
T. O. E. A. Ş. sermayesini 105 milyona çıkardı Ortak yabancı firma International Harvester Company'nin getireceği yabancı sermaye 6.532.500 TL. s. Yatırımın tümü 184.425.000 TL. s. ithal edilecek makine ve teçhizat tutarı 140.500.000 TL. Bunun 119.425.000 TL. s. aynı kredi olarak söz konusu yabancı firma tarafından sağlanacak. Alınan kredi 5,5 yıl vadeli ve ortalama 7,8,5 faiz ödeniyor.

TOFAŞ'a gelince, sermayesi 225 Milyon TL'sinden 450 milyona çıkarılıyor. Yabancı sermayenin payı % 41,5 oranıyla 93.375.000 TL. s. Yapılacak yatırım 478.200.000 TL. Bunun 225 milyonu sermaye artırımla 173.200.000 TL. yabancı krediyle, kalan da özkaynaklarla finanse ediliyor. Faiz oranı % 9,5. Bu, somut iki örnek yukarıda açıklanan genel sorunları açıkça doğrultuyor. Sermaye sınıfının finansman sorununu çözmek için, Türkiye'ye gelebilecek dış açılış sömürülecek. Dışa açılmada, yabancı sermaye ve dış krediler

bir araç olarak kullanılacak. Büyük ölçüde ithalata dayalı bir sanayi yapısı Planlama Teşkilatı'na rağmen sürdürülecek.

Bu tür tedbirlerin geçiciği ve kısa dönemliliği açık. Kredilerin ödenmeye başlaması, faizlerinin de bunun üzerine bir. Dirilmesi dış ticarete, ileride daha büyük dar boğazlarla karşılaşılmasına neden olacaktır. Söz konusu yatırımların ihraç olanakları da son derece sınırlı. Nitekim bu, Devlet Planlama Teşkilatının raporunda da belirtiliyor. Dolayısıyla bu tür yatırımlar ihraçat yoluyla döviz getirmeyecek. Bununla öte, bu binek otomobillerinin yakıtı ithal ediliyor. Türkiye'nin 1974 yılı toplam petrol ithalatı 10 milyon tonu aşkın. Petrole ithalatı nedeniyle giden para 1 milyar dolar düzeyinde. İthalatta, yabancı petrol şirketlerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca dağıtılan ulufe de dikkate alınırsa, ortaya çıkacak sorunların boyutları daha iyi anlaşılır.

Yabancı sermaye ülkeye geldiğinde kendisine, yabancı sermaye olanakları da sağlayarak geliyor. Otomotiv sanayindeki örnekler bunu gösteriyor. Makine ve teçhizat satacak, kredi



verip falziyle geri alacak, ayrıca da petrol satın alacak edecek. Tüm kazancını da döviz olarak Türkiye'den alıp götürerek, Katmerli sömürü.

Ekonominin genel gelişmesi, sermaye sınıfı ve onun iktidarının tutumu, Türkiye'nin önmündeki yıllarda hızla dışa açılacağını gösteriyor. Sermaye sınıfına yaslanarak ayakta durabilen cephe iktidarı, dayandığı sınıfın istediği doğrultusunda davranmak zorunda. Kısa dönemli geçici ferahlığı, iktidarı sürdürme amacıyla yeğ tutan Demirel ve hampaları çok uzun olmayan bir dönemde karşılaşacakları sorunlardan habersiz olamaz. Dış dayanakların desteğine güvenmek, gününü gün etme sevdiğindeki maceraperestlerin işi.

ORTAK PAZAR TARIM ALANINDA VERMESİ GEREKEN ÖDÜNLERDEN KAÇINIYOR

ORTAK PAZAR'la Türkiye arasında anlaşmalardan doğan ilişkiler zorunlu olarak geliştikçe, ortaya somut olarak çıkan sorunlar da giderek yoğunlaşıyor. İhracatı büyük ölçüde tarım ürünlerine dayanan, dış ticaret açığı ciddi boyutlara ulaşan Türkiye açısından, Ortak Pazar ülkelerinin, Türkiye'ye çıkışlı tarım ürünlerine sağlayacağı olanaklar önemli. Başlangıçta altı ülkeden oluşan Ortak Pazarla Türkiye arasında imzalanan Katma Protokolda, daha sonra İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın Ortak Pazara katılmasıyla gene Türkiye ile imzalanan Tamamlayıcı Protokolda, Ortak Pazar'ın Türkiye'ye tarım ürünlerinde ödünler vermesi öngörülmüyor.

KATMA Protokol 1 Ocak 1973 den beri yürürlükte. Ancak bugüne dek bu protokol hükümleri uyarınca "Tarım Görüşmeleri"nin birincisi yapılmadı. Yapılacağı da yok. Dışişleri Bakanlığı, Tamamlayıcı Protokolu uyarınca tarım ürünleri alanında yapılan görüşmeleri, "Birinci Tarım Görüşmeleri" olarak kabulleniyor. Ortak Pazar yetkililerinde de böyle düşündüğü mutlak.

ANLAŞMALARIN açık hükümleri ise bu yoruma olanak

vermiyor. Ortak Pazardan istenen ödünlerin, biri Tamamlayıcı Protokol, diğeri de Katma Protokol hükümleri çerçevesinde olmak üzere iki ayrı kategoride değerlendirilmesi gerekir. Tamamlayıcı Protokol çerçevesinde ödünler, Ortak Pazar'ın genişlemesi nedeniyle ortaya çıktı. Bunun, Katma Protokolda belirtilen ve üzerinde görüşmeler yapılması gereken tarım ürünleriyle bir ilgisi yok. İlgiyi kuran Dışişleri. ÖTE YANDAN, şimdiye dek Ortak Pazar'ın Türkiye'ye tanıdığı tarımsal ödünler Türkiye'nin gerçek ihracat potansiyeline sahip olduğu maddeleri kapsıyor. Örneğin, alınıntarapda ihracat kapasitemiz sınırlı olduğu için ödün tanınırken ihracat potansiyelimiz alan portakal, mandalina, satsuma ve limonda her hangi bir ek ödün tanınmıyor. Türkiye'de üretilmeyen mal cinslerine, ihracat yasası bulunan fiğre ise ödün veriliyor.

UYGULAMADA karşılaşılan bu gerçekler, Ortak Pazar'ın üçüncü ülkelere tanıdığı ödünler de dikkate alındığında, tarım sektörü itibarıyla Ortak Pazar'ın Türkiye'de üçüncü ülkelerden farklı her hangi bir olanak sağlamadığını ortaya koyarken Dışişleri açısından da son derece düşündürücü oluyor.

metin
çulhaoglu

TARİHİN ÇARPITILMASI NEREDE BAŞLIYOR?

SOSYALİSTLER için tarihi anlamak bir çok bakımdan zorunlu. Bir kere, sosyalist hareket yerden bitmez. Süreç içerisinde doğar, gelişir. Sosyalist hareketin geliştiği ortam da böyle; statik değil, sürekli gelişiyor. Sonra, bugünü yanlış değerlendirmede, düzü yanlış değerlendirmenin pa-
yı büyük.

TÜRKİYE'de sosyalist harekette sapılan çıkmazların bir bölümü, Türkiye'nin ve tarihinin yanlış değerlendirilmesine bağlı. Bir de çıkış noktası olarak yanlış mahkûm olanlar var. Onlar, sosyalist hareketin ve bu yazının dışında kalıyorlar.

YANLIŞLARIN en büyük nedeni, sınıflarla, bu sınıflara bağlı olgu ve kurumları birbirinden soyutlamak. Bu yanlışın iki temel nedeni var: Bir, tarihin içinde tek tek olgulara bağlanıp kalmak, ormanı göremek. Ötekisi ise tam tersi; Genel semalar yüzünden olguları ihmal etmek, ağaçları göremek.

TÜRKİYE'de tarihten uzaklaşmanın başlangıç nok-

tası, Devleti yerli yerine oturtmamak. Devleti sınıflardan bağımsız görmek. Bir bakıma doğal. Türkiye'de yaşıyoruz çünkü. Türkiye ve tarihi üzerine bir çok şey yazılıp çiziliyor. Anılar, romanlar yayınlanıyor. Bunların yansıtılmaya çalışıldığı somut gerçekler soyutlanıp bilimsel doğru genelliğine çıkarılmadığında yanlışlar başlıyor. Sonuç: Türkiye'de Devletin ve ona bağlı kurumların sınıflardan bağımsız olabileceğini sanmak, buna benzer "yenilikler" peşinde koşmak. Toplumların kendilerine özgü nitelikleri var ve olacak. Yanlış olan, bu özellikleri abartıp bilimin yerine oturtmak.

BİR 1908 DEVRİMİ var. Ordu devrim yapıyor, halk hiçbir şeye karışmıyor. O halde ordu şudur, budur deniyor. Tarihe çok gömülüp orada kalanlar, bir daha çıkamayanlar böyle diyorlar. 1908 Devrimi burjuva demokratik bir hareket bunda kuşku yok. O zaman hareketin altında, Devlete sahip olanlarla aynı "soyundan" ve dinden bir burju-

vazi aranıyor. Bulunamıyor. Çünkü, o ölçüde gelişmiş bir türk-müslüman burjuvazi yok. Böyle olunca, ya hareketin burjuva demokratik niteliğinden kuşku duyuluyor, ya da burjuvaziden bağımsız "orta sınıf radikalizmi"nden söz ediliyor. Özgünlük aramış, gerçek "özgünlük"ün bulunuşunu engelliyor. Gerçekten Türkiye'ye özgü olan, türk-müslüman olmayan burjuvazinin varlığı ve gücü. İmparatorluk içindeki "azınlık" burjuvazi, meşrutiyetçi hareketi desteklemekten öte, bağımsızlık peşinde koşacak ölçüde güçlü. Hareketin temelinde bu sınıf var. "Yeniliğin altında gavruluğun olduğu" izlenimi de bundan. Lenin, "1908 hareketi burjuva demokratik bir hareket, ama halk hareketi değil" diyor. Halk hareketi olmaması, müslüman olmayan burjuvazinin, müslüman halkla ilişki kurmasından doğuyor. Ordu bu nedenle burjuvazinin tek varucu gücü.

BİR DE İttihat ve Terakki dönemi var. Anlaşılmayan bir başka dönem.

1908 hareketinin sınıfsal temelini oluşturan burjuvazinin en güçlü kesimi daha sonra İmparatorluk sınırları dışında kaldı. "Bağımsız küçük burjuva radikalizmi"nden söz etmek için elverişli bir ortam. Ama öyle olmuyor, olamaz da. İmparatorluğun arta kalan bölümündeki sermaye birikimi yine devletin sınıfsal temelini oluşturuyor. Bu birikim daha sonra Kurtuluş Savaşı'nın da temelini oluşturacaktır. Bunun bir çok kişi görüşü. Örneğin, ünlü İttihatçılardan Kara Kemal, "Avrupa'da hükümetler ya işçiye, ya da burjuvaya dayanır. Biz hangisi sınıfa dayanacağız? Böyle güçlü bir sınıf Türkiye'de var mı? Yoksa biz neden yaratmayalım?" diyor. Kara Kemal'in tek yanlış, "yaratmak" sözünde. "Yaratmak" söz konusu değil. İkel de olsa, böyle bir oluşum, böyle bir sermaye birikimi var. Ve anlamak isteyenler için şu gerçek de var: Sermaye birikiminin henüz ilk aşamalarda olduğu, sanayi sermayesine dönüşecek boyutlara ulaş-

madığı dönemde, Devlet hep bu süreci hızlandırıcı bir rol yüklenir.

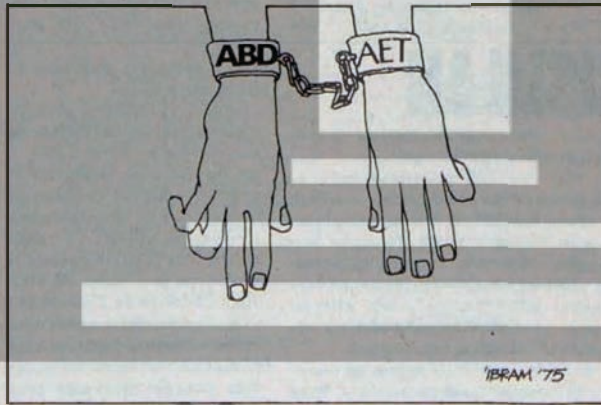
BİLİMSEL olan, gerçek olan bu. İttihat ve Terakki'nin görevi, dayanağı da bu. İttihatçıların talihsizliği, bu ilkel birikimin emperyalizm dönemine raslaması, tarihsel misyonlarının böyle bir dönemde üstlenmeleri. Bunu da görenler var. Enver ve Talat Paşalar, İngiliz ve Fransızlara bağlı şirketlerin millileştirilmesine değince, Maliye Nazırı Cavit, bunun, Alman sermayesine yanaşmaktan başka bir sonuç vermeyeceğini söylüyor. Somunda böyle de oluyor.

TÜRKİYE'DE, günümüz için önemli olan tarih yanlışları böyle başlıyor. Daha sonra da devam ediyor. Günümüze yaklaştıkça, yanlışların pratik sonuçları da o denli ağır ve acı oluyor. 1930 ların "Devletçiliği"ni 1950 iktidarı değiştikliğini, 1960 darbesini yanlış değerlendiren en büyük yanlışların 12 Mart olayını değerlendirirken yaptılar. Sonuç ortada.

AÇIKLAMA

YÜRÜYÜŞ'ün 3. sayısında yer alan "İktisat İlmi ve Yaratıldığı Fetişler" adlı makalede yer alan "sinematekçi" sözüne bazı dostlar alınmış, tepki duymuş. Herhalde yazıda yeterli açıklığın bulunmamasından olacak "Sinematekçi" sözüyle Türk Sinematek Derneği üyelerini kastetmedim. Kastetmek de aklımdan geçmez. Çünkü, bu Derneğin yararlı çalışmalarını biliyorum, takdirle izliyorum. Yanlış anlama, "sinematek" sözcüğünden doğuyor. Açıklar, özür dilerim.

Metin Çulhaoglu



İBRAM '75

Pazarla ilgili raporun bu kuruluşlara da gönderilmesi sözkonusu.

UYGULAMACI bir bakanlık olan Ticaret Bakanlığı ile, müzakereci bakanlık olarak Dışişleri arasında, Ortak Pazar konusundaki görüş ayrılıkları yeni değil. Ancak, yeni olan, konunun kamuoyunda giderek tartışılır olması. Ecevit iktidara geldiğinde, Ortak Pazar konusuna yaklaşımı, geçmiş iktidarlardan çok farklı değildi. Farklı görüş MSP'den geliyordu. Bu nedenle, hükümet programında bu konu yuvurak kelimelerle geçiştirilmişti. CHP Ortak Pazar'ın Türkiye'ye vermiş olduğu ödünlerin yıprandığını kabulleniyordu. Geçmiş iktidarlardan farklı yönü burada başlıyor, fakat sorunun çözümünü mevcut anlaşmalar çerçevesinde aramakla onlarla birleşiyordu. Ecevit, bu görüş doğrultusunda bir Ortak Pazar Özel İhtisas Komisyonu kurdu.

ÖZEL İhtisas Komisyonu, Ortak Pazar'ın Türkiye'ye vermiş olduğu ödünlerin tümüyle yıprandığını ve Türkiye'nin bu anlaşmalar çerçevesinde bir avantajının kalmadığını rakamlarla kanıtladı. Ecevit iktidardan düşüncü bu çalışmalar daha fazla sürdürülemedi. Bu arada Dışişleri devreye girerek, ödün yıpranması sorununun sümen altı etme çabası içine girdi. Dışişleri Bakanlığının daima Ortak Pazar'dan yana Daimi Temsilciliği Büyükelçisi karşı bir rapor hazırlayarak, Özel İhtisas Komisyonu raporunun her ak dediğine karo çaldı. Dışişleri merkez teşkilatının da daimi temsilcilik doğrultusunda hareket etmesi, sorunun önemini arttırıyor. Ticaret Bakanlığı bu nedenlerle iki bakanlık arasındaki görüş farklılığının giderilmesini, daha doğrusu arada yurt çıkarları doğrultusunda bir yaklaşımın sağlanmasını istiyor.

ORTAK PAZAR konusunda bürokrasideki bu çekişme sürüp gideceği benzer. Gerçekleri kavramış bürokratlarla, Avrupa'laşma özlere içinindeki Dışişleri temsilcileri sürtüşmesi. Kim kazanır? Daimi Temsilciliğin sırtını Cephe iktidarının Dışişleri Bakanına dayadığı bir gerçek. Daimi Temsilcilik raporunun, Ticaret Bakanlığına yollanmazken, AP milletvekillerine yollanması da bunun bir kanıtı.

ORTAK PAZAR KONUSUNDA TEKNOKRAT DİPLOMAT ÇELİŞKİSİ

BİR SÜRE önce Türkiye'yi ziyaret eden, Avrupa Toplulukları Komisyonu Başkan yardımcısı Mugnozza'nın, Ortak Pazarla Türkiye arasında, uzman düzeyinde görüşmeler yapılmasını önermesi üzerine, Ticaret Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığına gönderdiği bir yazıda önce iki bakanlık arasında görüş birliğinin sağlanmasını istedi. Bu amaçla toplantılar yapılmasını isteyen Ticaret Bakanlığı'nın yazısında, Dışişlerine bağlı, Ortak Pazar Nezdindeki Türkiye Daimi Temsilciliği'nin, Ticaret Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı dışındaki kuruluşlarla, milletvekillerine gönderdiği Ortak

LİZBON TARTIŞMALARI

- KOMÜNİST PARTİSİNİN OY DAĞILIMI, PARTİNİN, İŞÇİ SINIFININ YOĞUN OLDUĞU BÖLGELERDE BÜYÜK DESTEK GÖRDÜĞÜNÜ KANITLIYOR.
- SOSYALİST PARTİSİNİN OY DAĞILIMI, PARTİNİN GÖRDÜĞÜ DESTEĞİN KARARLI OLMADIĞINI GÖSTERİYOR.

TARTIŞMALAR

Portekiz seçimleri üzeri - ne başlayan tartışma sürüyor. Buna tartışma demek de pek doğru değil. Daha çok, çeşitli çevrelerin propagandaları söz konusu.

Bu propaganda, Silahlı Kuvvetler Hareketinin/SKH/programının uygulanmasının sürüp sürmeyeceği konusu çevresinde toplanıyor. Kimileri, seçim sonuçlarını, halkın sözde "Sosyalizme evet, diktatörlüğe hayır" dediği biçiminde yorumlama çabasında. Bundan da, demokratik dönüşümler sürecinin yavaşlayacağı sonucu çıkarılmak isteniyor. Bu görüşün dayandığı yanlış ise, PSP'nin o y veren kitlelerin, oylarını PSP'nin oportünizmine değil, sosyalizme verdiği için unutulması.

Devrim Konseyi üyesi General Otelo Saraiva de Carvalho'nun, seçim sonuçlarının, resmi politikanın değişeceği anlamına gelip gelmediği sorusuna verdiği cevap da bu konuda yanılmalara uyarıyor: "Sosyalist Partisi başarısını büyük ölçüde SKH'ne borçludur. Çok sayıda seçmen, SKH sosyalizmden söz ettiği için oylarını SP'ne vermiştir. Deniyor ki, Mario Soares sosyal demokrasinin takipçisidir. Oysa SP'nin tabanı, SKH'nin sosyalist görüşlerine bağlıdır ve

hiçbir zaman sosyal-demokrasiyi benimsemeyecektir. Bunun dışında, Anayasa sözleşmesi, SP'ni ve bu sözleşmeyi imzalayan diğer siyasal partileri SKH'ne bağlamaktadır."

Buna karşılık, Sosyalist Partisi, SKH ile siyasal partiler arasında gerçekleşen sözleşme hakkında kuşular uyandırmaya devam ediyor. Soares diyor ki: "Demokrasiyi korumak için, partilerin iktidarı ile silahlı kuvvetlerin iktidarı arasındaki dengeye bağlıdır." Soares bu sözleriyle, SKH ile siyasal partiler arasındaki ilişkiyi, Devrim Konseyi ile SP de dahil tüm partiler arasındaki sözleşmenin uygulanması yolundaki bir ittifak değil, bir "denge" olarak gördüğünü kanıtlıyor.

Soares, bir konuşmasında şunları söylüyordu: "Eğer Cuntal demokrasi kartını oynasaydı, Portekiz'in en büyük partisi olabilirdi. "Bu sözler, Soares'in demokrasiyi" oynanacak bir kart" gibi gördüğünü gösteriyor. SP'ne göre "demokrasi" siyasal bir kozdan ibaret.

1 MAYIS GÖSTERİLERİ

SP'nin tutumu hakkında belki de en çok kuşku uyandırıcı olaylar 1 Mayıs kutlamaları sırasında oldu. Gösterilerin yapıldığı alanın hükümet partile-



İşçi Sınıfı seçimlere böyle hazırlandı.



rine ayrılan yerinde Sosyalist Partisi'nin temsilcileri gözlemediler. Tören başladıktan sonra, ancak bir saat sonra" ekabirler" sökün ettiler. Bu durum İntersendikal üyeleri tarafından protesto edildi. Bu olaylar burjuva basınında, SP'li liderin gösterilere sokulmadığı biçiminde yansıtıldı.

SP'nin amacı kısa sürede belli oldu. SP, İntersendikal'ın işçi sınıfının çoğunluğuna karşı olduğunu ilan etti. Amacı SKH'nin de desteğini kazanan, büyük işçi örgütünü yıpratmaktı. İşçi sendikalarının tek bir güçlü örgüte birleşmesine karşı çıkan SP, şimdi seçim sonuçlarını fırsat bilerek, bu alanda yeni bir düzenleme elde etmeye çalışıyordu. Sosyalist Parti liderlerinin ayın 3'ünde

Costa Gomez'le yaptıkları görüşmelerde bu istemde bulundukları haberleri sızdı.

OYLARIN DAĞILIMI

Seçimlerde kullanılan oyların bölgeler arasındaki dağılımı da bu arada kesinleşti. Bu dağılım ilginç bir gözleme fırsatı veriyor. Tarım proletaryasının yoğun olduğu Güney'deki Alentejo ve Baixo Alentejo bölgelerinde Komünist Partisi'nin oyların büyük çoğunluğunu elde ettiği görülüyor. Buna karşılık Kuzey illerinde Komünist Partisi'nin oyları yüzde 10'un altında. Kuzey illerinin özelliği küçük mülkiyetin büyük ölçüde yaygın olması ve dinsel geleneklerin egemenliği. Öte yandan Demokratik Halk Par-

tisinin oy haritası, Komünist Partisi'nin tam tersi. DHP, en düşük ve yüzdesini proletaryanın yoğun olduğu bölgelerden alıyor. Buna karşılık Kuzey illeri, DHP'nin oy oranının yüzde 50'yi aştığı iller. Sosyalist Partisi'nin oy dağılımı ise, anlamlı sonuçlar çıkarmaya elverişliyor. Birincisi, DHP'nin en yüksek oy aldığı bölgelerde Sosyalist Partisi'nin oy oranı da hemen hemen aynı oranda. Yine kent küçük burjuvazisinin yaygın olduğu Orta Portekiz'de Sosyalist Partisi'nin oy oranı en yüksek düzeye ulaşıyor. Öte yandan, SP'nin oylarının ülke çapında az çok eş oranda dağılması, bu partinin seçim desteğini ölçüde yaygın olması ve dinsel sınıfsal tercihlere dayanmadığını gösteriyor.

"İYİ NİYET,,Lİ KIBRISLILAR

ÇELİŞKİ VAR MI?

İki "iyi niyet"li Kıbrıs'lı 28 Nisan'da Viyana'da bir araya geldi. Kıbrıs sorununun barışçı yollarla çözümüne lenebileceğini tartıştılar. Kendi söylediklerine göre bu konuda bazı "adım"lar da attılar. Oysa gerçek durum bundan farklı görünüyordu.

VİYANA görüşmeleri sırasında, Kıbrıs sorununun temel yönlerinin tartışılmasından kaçınıldı. Bağımsız bir Kıbrıs devletinin anayasal statüsünün ne olması gerektiğinin tartışılmasından özellikle kaçınıldı. Gerek Rum gerekse Türk tarafı, bu sorunun ivedilikle ele alınması konusunda isteksiz göründüler. Türk tarafının tutumu, kopartabilecekleri için bir nazı yoklaması yapma yönünde oldu. Toplantıda belirli öneriler getirmek yerine karşı tarafın, artık vermek zorunda kaldığı tavizlerin boyu ölçülmeye çalışıldı. Rum tarafı ise, tavizkar bir tutum içine girdiğini belli ediyordu. Ancak, verecekleri karşılığında ne gibi garantiler elde edebileceğini bu aşamada araştırmak zorundaydı. Bu ne-

denle toplantılar sırasında somut önerilerin sahibi Klerides oldu.

Bu arada akıllara bir soru geldi. Bir yandan taraflar tavizkar bir tutum içine girmiş görünürlerken, sorunun temel yönlerini ele almaya yanaşmaması bir çelişki değil miydi? DEĞİLDİ. Bir çelişki olmadı gibi, gelişmeleri aydınlatan bir olaydı.

ARKADAN BAKIŞ

SÖZ konusu gelişmelerin odak noktasında, Kıbrıs'ta her iki kesim yöneticilerinin de emperyalizmin istediği yöndeki bir "çözüm"ü benimsemiş olmaları yatıyor. Kıbrıs'ın Anayasal statüsünün tartışılmasına konu edilmemesinin nedeni, izlenen yöntem, temel çizgileri belirlemiş olan bir çözüme doğru "centilmen"ce ilerlemenin yollarını araştırarak. Taraflar, "barış"ın değil de bir "barışma"nın koşullarını yokuşluyor. Hem tavizkar olmayı kolaylaştıran, hem detavizkarlığı sınırlandıran bu.

Bu YÜZDEN sorunun ters yönden ele alındığını görüyoruz. Yarattıkları istenen hava çalkılı küçük tavizler yoluyla çözüme ulaşılabileceği havası.

Daha doğrusu, çözüme bu yolla ulaşılabilir.

OYSA tartışılan konuların, temel sorunla ancak dolaylı bir ilişkisi var. Bunun anlamı, deşis-tokuş'un, iki tarafın birbirlerinin dirençlerini ölçmelerinden ibaret olması. Bu karşılıklı "tartma", başka ellerde hazırlanan asıl "çözüm"ün ayrıntılarını belirleyecek.

SORUNUN tersinden ele alınması, yalnızca Kıbrıs devletinin anayasal statüsü ile ilgili değil. Tersliklerin en büyüğü, Kıbrıs devletinin bağımsızlık ve toprak bütünlüğünün, çözülecek sorunların en sonuna bırakılması. Viyana görüşmelerinde bu konuya hiç dokunulmadığı görüyoruz. Rum tarafının, Türk askerlerinin Ada'dan çekilmesi isteğini görüşmelerde ıleri sürmediği görüldü. Bir sorunun da, tarafların "barış"tırılmasından" sonra bir "çözüm"e başlanacağı anlaşılıyor.

KIBRIS sorununun bugünkü aşamaya gelmesinde iki önemli etkeni dikkate almak gerekir. Birincisi, Türkiye'de MC' nin hükümet olması ve Türk dış politikasını yeniden Amerikalı bir rotaya oturtması. İkincisi de, Kıbrıs Rum yönetiminde

yine Amerikalı unsurların ağırlığının artması.

ÇAĞLAYANGİL'in görüşmeler ertesinde verdiği bir de meç, Kıbrıs sorununun çözümü de izlenecek "aşamalar" politikasının Türk Dışişlerinin tasarılarına da uydugu görüşleri. Çağlayangil, şu anda sadece Ada'daki iki toplumu ilgilendiren sorunların ele alınacağını, Türkiye ve Yunanistan'la ilgilendiren diğer sorunların bunun ertesinde düşünüleceğini söylüyordu. Bu sözlerle, ortaya çıkan bir nokta daha vardı: MC hükümeti, Kıbrıs sorununun uluslararası yönünü sadece Türkiye ile Yunanistan yani iki NATO üyesi arasına düşünüyordu.

DEMOKRASİZ ÇÖZÜM

VİYANA'da başlayan görüşmelerin devamında, Kıbrıs'ta iki yönetim arasında bir uzlaşmaya varılabilir varılmayacağı sorusu ortada. Bir açıdan, kısa bir süre içinde bir çözüme ulaşılması her iki yönetime için de en iyisi. Buna karşılık, çabuklaşılacak bir çözümler için de istenmedik tavizler verilmesini gerektirebilir. Varılacak "çözüm" yolu, her iki yönetime, kendi tutumlarında aradıkları eylem rahatlığını vermeye bilir. Kaldı ki, taviz politikası

esneklik gerektirir. İki yönetime de ne kadar esnek olabileceği ise başka koşullara bağlı.

FAKAT bunların yanısıra asıl önemli, şimdi tavizlere konu edilen bir çok sorunun çözümlenmeden, sadece geçici çözümlerle geçiştirilerek bırakılması. Bunların başında, göçmenler sorunu geliyor. Bu sorun ise, bir dizi ekonomik ve toplumsal sorunla iç içe her iki yönetime de, bu aşamada bu sorunları bir çözüm getirmek niyetinde olmadıklarını, sorunları tavizlere konu etmeyi tercih ettiklerini belli ediyorlar. Bu yolu benimseyerek, Kıbrıs halkının sırtından verilecek karşılıklı tavizlerle "kendileri aralarında" bir çözüme ulaşmaları kolay değil. Ada'nın her iki kesiminde de, özellikle Türk kesiminde demokratik bir mekanizma harekete geçirilmeksizin, Kıbrıs sorununun uluslararası, alyasal ve toplumsal yönlerinin birarada gerçek bir çözüme ulaşması olanaksız. Kıbrıs'ta demokrasi sorunu bu denli önemli. Barışçı çözümler ertelendikçe demokrasi sorunu daha da ivedilik kazanıyor. Böylece, sorunun diplomatik koridorlarında tatlıya bağlanması iyice güçleşiyor.

hüseyin
baş

VIETNAM ZAFERİNİN ANLAMI

1975 1 MAYIS'ı dünyanın tüm emekçileri ve demokratlarına geleceğe dönük büyük umutların müjdesini de birlikte getirmiştir.

AMERİKAN emperyalizmi Kamboçya ve Güney Vietnam'dan, ardında milyonlarca kurban, utanç bırakarak çekip gitmek zorunda kalmıştır. Çinli-adi, giderek tüm Güney Doğu Asya, şimdiden halkların gerçek kurtuluşlarını perçinleyen Sosyalist düzenin temelini atmanın sancısındadır. Vietnam'dan, Kamboçya'dan gelen haberler, kahraman Çinlileri halklarının emperyalist miistevliliğe karşı kazanılan harikulade zaferi gerçek ve sağlıklı bir halk düzeniyle noktalamaya kararlı olduklarını göstermektedir. Riisvel, irtikap, fuhuş ve ihanetin Saygon'unun adının, kurtuluşla birlikte Devrimin büyük ustası Ho Şi Min olarak değiştirilmesi, Vietnam'da kurulacak düzenin gerçek bir halk düzeni, demokrasisi olacağını şaşmaz kanıtları arasındadır.

ULUSAL Kurtuluş tarihleri emperyalizme karşı, milyonlarca insanın hayat, misli görülmemiş yıkımlar ve acılar pahasına kazanılan zaferlerin nasıl, utanmasız ayakoyunlarına getirilerek, elçabukluğuyla halkların elinden geri alındığını ibret dolu örnekleriyle doludur. Ulusal Kurtuluş savaşlarını nice acı ve fedakarlıklarla düze çıkaran geniş halk yığınları, zafere ulaşıldığında, savaşın büyük ve güç günlerinde ortaklıkta görülmeyen eşraf lakımı tarafından nasıl püdüme getirilip, ilke yöneliminden uzaklaştırıldığı, hatta kanıyla canıyla kazandığı zaferine köle edildiğini şaşkınlıkla görmüştür çok kez. Yurdu kurtarana, değil ilke yönelimine katılmak, yine çoğu kez, seçme ve seçilme hakkı bile çok görülmüştür. Fedakarlık günleride köşe bucak kaçan eşraf, işbirlikçi, her şey düze, esenliğe çıkıldığında, gelip oturmuşur ülkenin alınıyazısına. Yönetime el koymuştur.

EMPERYALİZMİ savaş alanında yenik düşürmek, görüldüğü

- Turhan Selçuk

AMERİKA, VIETNAM'DA DA YENİLGİYE UGRADI (BASINDAN)



YILDIZ YAĞMURU...

gibi, her zaman yetmemektedir. Yeni kolonyalizm, kapıdan kovulan emperyalizmin, içteki satılmış takımının ihanetiyle, bacadan girerek ülkenin alınıyazısına yeniden hakim olmuştur. Başta Türkiye olmak üzere, Üçüncü Dünya ülkelerinin önemli bir bölümü, Ulusal Kurtuluş hareketlerinin başarıya ulaşmasına rağmen kendilerini iç ve dış sömürü ortaklığının pençesinde kurtaramamışlardır.

ULUSAL Kurtuluş kuvvetleri Çinlileri'nde, savaş alanında, kesim zafer kazanmışlardır. Üstelik bu hareketler, Ulusal Kurtuluş hareketlerinin yoğunlaştığı yakın geçmişteki döneme oranla, dünya Sosyalist güçlerinin belirleyici ağırlığı ve çeşitli kategorileri kapsayan desteği açısından daha şanslı olmuşlardır. kaynağında ve hele yapısında son derece sağlıklı, her türlü deneyden yüzakıyla topluluğun sağlıklı kesiminin askeri, ekonomik, politik ve ideolojik alanlarda sürekli, yoğun, kararlı, dolayısıyla da, belirleyici desteğine sahiptir. Amerikan emperyalizminin bölgeden taşı tarağı toplayıp çekip gitmesinin başta gelen nedenlerine eğildiğinde de, Çinlileri halldarının harikulade direncini ve olağanüstü kahramanlığın bir an için bile umutmadan, Sosyalist topluluğun emperyalizmin manevra gücünü iyice kısıllayan, dünya ölçüsündeki belirleyici ağırlığının etkilerini görmek yine, mümkündür.

BÜTÜN bunlara rağmen, emperyalizm, savaş alanını tozu dumana kalarak görülmemiş bir kargaşa içinde, sırtına üşüşen satılmışları, tüm uşak ve hainleri tiksinti veren bir biçimde silkeliyerek terkederken, hemen bir gün sonrası hesapını yapmayı ihmal etmemiştir. Bu hesap, kaba çizgileriyle, kurtuluş sonrası Çinlileri'ni kelenbermeye getirerek, yeni kolonyalizmin ince yöntemleriyle, yeniden, bu kez, önce ekonomik alanda ele geçirmek, böylece de Güney Doğu Asya'daki varlığını ve de tükürüklerini sürdürmek üzerinedir. Batı basını, Batının tüm haberleşme araçları Saygon düşmeden önce bu iblis hesabını ortamını hazırlamakla uğraşmaktaydı. Bunlara göre koca Min, Güney'de yönetime gelecek ve Ulusal Kurtuluş hareketinin temsilcileriyle masaya oturarak, Paris anlaşmalarını gerçekleştirecekti. Böylece de, akılları sıra, Güney Vietnam'daki işbirlikçi burjuvazi, müstevli yarıdaksız kapı lalist düzen, Batı kapitalizminin çıkarlarıyla birlikte, hiç bir şey olmamış gibi, paçayı kurtaracak ve hiç kuşku yok, uygun bir süre sonra, ilke yönetimini yeniden ele geçirecekti. Bu iblis hesabın gerekçeleri de vardı. Güney Vietnam halkı, bu utanmaz takıma barksanız, Kuzey'dekilerden bütünüyle farklıydı. İki Vietnamın bir araya gelmeleri, birleşmeleri bu yüzden, düşünülemezdi. Çünkü Güney, yirmi yıldır, apayrı bir üretim sistemi (kapitalizm), teknolojiyi, giderek ahlıkıyla oluşmuştu. Üstelik Ulusal Kurtuluş savaşçılarının da timiyle "sosyalist", hele "Kuzey'in ideolojisini benimzedikleri söylenemezdi. Söz konusu olan, çeşitli eğilimlerin ve dinya görüşlerinin yer aldığı bir "Ulusal cephe"ydi. Batı, esasen, Vietnam savaşçılarının, özellikle son dönemde, Sosyalizme yönelik bir hareketin savaşçılarından çok, klasik anlamda bir Ulusal Kurtuluş hareketinin temsilcileri olarak görmeye azami dikkat gösteriyordu. Çinlileri Kurtuluş Hareketinin motorunu, insanca yaşama düzeneğine, Sosyalizme olan özlemin ve kararlılığın oluşturduğuna inanmak, bunu öyle kabul etmek Batının pek işine gelmiyordu. Çünkü Ulusal Kurtuluş Hareketlerini, hiç bir temel soruna ilişmeden, salt öylece kaldığı sürece, yeni kolonyalizm yoluyla, yeniden hiza-ya getirmek, böylece de yenilgiden, yüzüzüce de olsa, sıyrılmak mümkündür.

BATININ, özellikle Kamboçya'daki hesabı ise, Sovyet- Mao Çin'i ayrılığına dayanmaktadır. Örneğin Sihanik'un varlığının Kamboçya'da Sovyet-Çin çekişmesini hızlandıracak hesabı mevcuttur. Batı bu çekişmenin parçasındadır. Eski Fransız Dışişleri Bakanı Jobert'e göre ise, Mao'nun Çin'i Amerikanın Güney Doğu Asya'dan lamamen çekilmesini istememekte, bölgedeki Sovyet nüfuzuna Amerikan emperyalizminin varlığını yeğlemektedir. Kabaca, Kamboçya'da, Batının, ideolojik ve politik plandaki hesabı budur.

SAĞLIKLI Sol, Vietnam'da Amerikan emperyalizminin dize geleceğinden oluz yıldır süphe etmemiştir. Yedi divele göğüs gererek tarihin en uzun ve acımasız savaşını nice kan ve yıkım pahasına zafere ulaştıran Vietnam ve Çinlileri'nin kahraman halkları Batı emperyalizmini savaş alanında kesin yenilgiye uğratmıştır. İblis hesaplarını da, kuşku yok, bozacaktır. Bozmuştur. Saygon'un adı Ho Şi Min'dir artık. İki Vietnam'ın gelecek 1 Mayısların buram buram bahar lüten mutlu bayramlarında, dünyanın tüm işçileri ve demokratlarının sevinç çığlıkları arasında, insanca ve onurlu bir yaşam düzeninde, Sosyalizm'de birleşeceklerinden kimsenin kuşkusuz olmamalıdır.

KAPİTALİST DÜNYADA PARA BUNALIMI

1944 YILINDA Bretton Woods'ta temelleri atılan kapitalist para sistemi, 1960' ların başında sarıntılar geçirmeye başlamıştı. 1970'lerin başlangıcı ise bu sistemin yıkılışına tanıklık oldu. Henüz, yıkıntılarının temizlenip yeni bir sistemin kurulduğunu söylemek güç. Bu alandaki kaynaşma sürüp gitmekte. Ne tür bir sistemin oluşturulacağı, büyük ölçüde, kapitalist ülkeler ve özellikle ABD ile Ortak Pazar arasındaki güç ilişkilerine belirlenecek.

NEDEN DOLAR

BRETTON WOODS sistemi savaş sonrasının ekonomik ve siyasal koşullarını yansıtan bir nitelik taşıyordu. İkinci Dünya Savaşı Avrupa ülkelerinin ve Japonya'nın ekonomik yıkılmasına yol açmış, bu ülkelerin üretim kapasiteleri büyük ölçüde azalmıştı. Buna karşılık, savaş, ABD'nin 1930'ların bunalımından kurtulmasını kolaylaştırmış, Amerikan ekonomisinin güçlenmesi sonucunu doğurmuştu. Bretton Woods'ta kurulan kapitalist para sistemi, büyük ölçüde kapitalist dünya içindeki bu yeni güç dengesini, daha doğrusu dengesizliği taşıyordu. Kapitalist dünyanın liderliğini üstlenen ABD'nin çıkarları ve istekleri doğrultusunda bir sistemdi söz konusu olan.

ULUSLARARASI para sisteminin biçimlendirmek amacıyla 1944'de toplanan Bretton Woods Konferansı'nın önünde çözümlü gereken birkaç önemli sorun vardı. Herşeyden önce uluslararası meta ve sermaye dolaşımının kesintisiz ve aksamadan yürütülmesi için uluslararası ticarete kullanılan para ya da paralar stokunun yeterli miktarlara ulaşması ve artan ticaret hacmi ile birlikte artması gerekiyordu. Gelişen dünya ticaretinin gerektirdiği para miktarının yalnız altın tarafından sağlanamayacağı anlaşılıyordu. Bu nedenle, o günlerin en güçlü kapitalist ülkesi ABD'nin ulusal parası doların, altına ek olarak, uluslararası işlemlerde kullanılmasına yoluna gidildi.

AYRICA uzun dönemli hesapların yapılabilmesi ve meta ve sermaye hareketlerinin kararlılık kazanması için, gerek farklı paralar arasındaki değişim oranlarının (döviz kuruları), gerekse uluslararası ticarete kullanılan paraların değerlerinin sık sık ve büyük oranlarda değişmemesi gerekiyordu. Konferansta, farklı ülkelerin paralarının değerleri dolar cinsinden belirlendi, dola-

rın değeri ise altın cinsinden saptandı. Buna göre bir ons (28,35 gram) altının değeri 35 dolar idi. Böylece, farklı ulusal paralar arasındaki değişim oranları belirlenmiş oldu ve bu oranların sabitliği ilkesi kabul edildi. Bir ülke ancak ödemeler dengesinde temel dengesizlikler ortaya çıktığında parasının değerini de-ğiştirebilecekti.

VARILAN anlaşmanın bir başka önemli özelliği doların altına çevrilebilirliği, ABD'nin diğer ülke merkez bankaları -na dolar karşılığında altın satmayı üstlenmesi idi. Varılan anlaşmanın yürütülmesi ise Uluslararası Para Fonu'na bırakılmıştı.

SİSTEMİN TEMEL NİTELİKLERİ

SİSTEMİN bu biçimsel özel liklerinin altında yatan belirli nitelikler var ki, bunlar uzun dönemde sistemin değişmesini zorunlu kılmıştır. Bunlar şöyle sıralanabilir.

1. SİSTEMİN çalışması bir biri ile çelişen iki gelişmeyi gerektiriyordu. Bir yanda, döviz kurularının sabitliği ilkesinin gerçekleşmesi, hiçbir ülkenin ödemeler dengesinin sürekli olarak açık vermemesi zorunlu kılmalıdır. Belirli ülkelerin sürekli ödemeler dengesi açığı vermeleri temel dengesizliklerin varlığını simgeler ve para değerinin değiştirilmesini gerektirir. Öteyandan, diğer dolar altınla birlikte uluslararası ticarete kullanılacaksa, artan dünya ticaretinin gereksinimleri, diğer ülkelerin ellerindeki dolar miktarının artmasını zorunlu kılar. Bu ise ABD'nin ödemeler dengesinin sürekli açık vermesi ile sağlanabilir. Ancak, diğer ülkeler paralarının dolara bağlandığı bir düzende doların değerinin sık sık ayarlanması meta ve sermaye hareketlerini olumsuz yönde etkileyecektir. Dolar değerinin sabit tutulması diğer kapitalist ülkelerin giderek artan dolar akımlarını kabul etmelerini, bu dolarlar karşılığında altın talep etmelerini gerektirir. Netekim savaş sonrasında Avrupa ülkelerinin elindeki dolar stoklarının sürekli arttığını görüyoruz.

BU SİSTEM, ABD'ne, dış borçlarını kendi parasıyla ödeme olanağını taniyordu. Sürekli ödemeler dengesi açığı veren ABD, bu yoldan, fazla veren ülkelere kendi ülkesi ne bir kaynak aktarımını da gerçekleştirmiş oluyordu.

2. BRETTON WOODS'da Amerikan dolarının değerinin Avrupa paralarına oranla daha yüksek saptandığı genellikle kabul edilmektedir. Yani Amerikan dolarının ABD'ndeki satın alma gücü Avrupa'dakinden daha düşüktü. Avrupa ülkelerinin üretim kapasitelerini yeniden kurma çabaları için gerekli mataları ABD'nden ithal etme konusunda olmaları nedeniyle, doların değerinin saptanmış olması ABD ihracatını olumsuz yönde etkilememiş, aksine ABD'nin ihracat gelirlerini arttırmıştır. Dolar değerinin görece yüksekliği Avrupa'daki yatırımların karlılığını artırarak ABD'den Avrupa'ya sermaye akımını hızlandırmıştır. Avrupa'nın bir başka dolar kaynağı da ABD'nin Avrupa ülkelerine yaptığı askeri ve ekonomik yardım olmuştur. Böylece Avrupa ABD'den yaptığı ithalati finanse edebiliyor, artan dolarları ise artan ticaretin gerektirdiği rezervler olarak tutuyordu.

ÖZETLEYECEK olursak, sistemin ilk yıllarında Amerika ve Avrupa'nın kapitalist ülkelerinin çıkarları belli ölçüde içinde birbiriyle uyum halindeydi. Ancak, sonraki gelişmeler sistemin iç çelişkilerini belirginleştirdi, açığı çıkarı. Bu çelişkilerin mevcut sistem içinde çözümlenmesi sonucunda ise kapitalist para sistemi bunalım dönemine girdi. Söz konusu gelişmeler şöyle özetlenebilir.

BUNALIMIN NEDENLERİ

BAŞLANGIÇTA dünya ticaretinin gelişmesi için gerekli olan ABD ödemeler dengesinin sürekli açık vermesi sonucu Avrupa ülkeleri ve Japonya'nın elinde önemli miktarda doların birikmesi olgusu zamanla olumsuz etkilerini göstermeye başladı. Diğer kapitalist ülkelerin, özellikle Almanya ve Japonya'nın ABD'ne oranla daha hızlı gelişmeleri, ABD'nin dünya kapitalist sistemi için deki yerini sarsmaya başladı. Önceleri ABD'nin lehine işleyen, dolarların değerinin yüksek saptanması ise giderek ABD'nin dünya piyasasındaki üstünlüğünü yitirmesi sonucunu doğurdu. ABD'nin ticari üstünlüğünü yitirmesinin bir başka nedeni ise Vietnam savaşı ile ilgili askeri harcamaların yol açtığı enflasyonist gelişmeler olmuştur. Dış ticaret azalması giderek azalan ABD, 1971 yılında 6.2 milyar dolarlık bir ticaret açığı ile karşı karşıya kaldı.

TİCARET dengesindeki olumsuz gelişmelere karşın, ö-

- SON YILLARDA ORTAYA ÇIKAN PETROL BUNALIMI, KAPİTALİST PARA SİSTEMİNİN BUNALIMINI YENİ BİR DÜZEYE GETİRMİŞTİR.
- PARA BUNALIMININ NASIL ÇÖZÜMLENECEĞİ VE NE TÜR BİR SİSTEMİN KURULACAĞI, TEMELDE, GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER ARASINDAKİ GÜÇ İLİŞKİLERİNE, PAZARLIK VE ÇEKİŞMELERİNE BAĞLIDIR.

zel sermaye açısından durum ABD'nin lehine gelişti. Tüm olarak alındığında her yıl ABD şirketlerinin dış yatırımlarından sağladığı ve ABD'ne aktardığı kazançları, o yıl içinde ABD şirketlerince dışarda yapılan yatırımları aşmıştır. Ancak, Avrupa'daki durum tersine olmuştur, çünkü Avrupa'daki ABD kaynaklı yatırımları -nın kazançlarının önemli bir kısmı gene Avrupa ülkelerinde yatırıma yöneltilmektedir.

ABD'NİN diğer ülkelerde yaptığı devlet harcamaları da sürekli olarak artmış ve Amerikan ödemeler dengesi açığının en önemli nedeni olmuştur. Bu harcamaların, ister asker ister ekonomik olsun. temelde ABD'nin kapitalist dünya içindeki üstün durumunu sürdürme amacına yönelik olduğu açıktır.

GÖRÜLDÜĞÜ GİBİ, sürekli ABD açığının bir nedeni kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişme hızları sonucu ABD'nin ticari üstünlüğünü, rekabet gücünü kısmen yitirmesi, bir diğeri ise ABD imparatorluğu sürdürmenin gerekli olduğu yüksek harcama düzeyi olmuştur.

SÖZÜ EDİLEN bu gelişmeler diğer kapitalist ülkelerin ellerinde bulunan dolarların, dünya ticaretinin artışıyla gerektirdiğinden fazla artması sonucunu doğurmuş, bugün 100 milyar dolara ulaşan bir Euro-dolar piyasasını oluşturmuştur. Eğer bu ülkeler giderek artan miktarlarda doları ellerinde tutsa bunalım geciktirilebilirdi. Netekim 1960'ların son yarısında bu yol da izlenmişti. Ancak, sözkonusu dolarların küçük bir bölümünün altınla değiştirilmesi ABD'nin elindeki altın stoklarının azalmasına yol açmış, buna bir de ABD'nin rekabet gücünün azalması ve ödemeler dengesi açığının büyümesi eklenince, dolara olan güven sarsılmıştır. ABD'nin buna tepkisi ilk önce fiilen (1968) daha sonraları ise yasal olarak (1971) doların altına çevrilebilirliğini kaldırarak olmuştur. Bu yoldan doları güçlendirmeyi amaçlayan ABD başarılı olmamış, ellerinde önemli miktarlarda dolar bulunan çokuluslu şirketlerin, spekülörlerin ve petrol üreticisi ülkelerin faaliyetleri de eklenince, giderek zayıflayan doların devalüasyonuna gidilmiştir.

AVRUPA'NIN DEĞİŞEN TUTUMU

UZUN SÜRELER doları destekleyen Avrupa ülkeleri -nin bundan kısmen de olsa vaz-

geçmeleri dolar sisteminin yıkılışını kolaylaştırmıştır. Bu vazgeçmenin altında yatan nedenler şöyle sıralanabilir. İlk olarak, genişleyen Euro-dolar piyasası, yatırım fonlarının sağlanabileceği önemli bir kaynak oluşturduğundan Avrupa ülkelerinin izledikleri enflasyona karşı politikalarını etkisini azaltmaktadır. Bu nedenle Avrupa ekonomilerindeki dengesizliği artırıcı bir rol oynamaktadır. İkinci olarak, ABD'nin sürekli açık vermesi, kapitalist dünya için üstünlüğünü sürdürmenin maliyetini, kısmen de olsa, gittikçe artan miktarlarda dolar tutan diğer kapitalist ülkelere ödetmesi anlamına gelir. Son olarak, savastan bu yana Avrupa ekonomisinin giderek artan ölçüde ABD kaynaklı çokuluslu tekel-lerin etkisi altına girmesi önemli sanayi kollarının bu tekel-lerin mülkiyetine geçmesi söz konusudur. Başka bir deyişle, giderek artan miktarda doları ellerinde tutmak zorunda kalan Avrupa ülkeleri, kendi sanayi kollarına ABD tekel-lerinin egemen olmasını gene kendi kaynaklarından finanse eder duruma düşmüşlerdir.

YENİ BUNALIMLARA DOĞRU

SON YILLARDA ortaya çıkan petrol bunalımı, kapitalist para sisteminin bunalımını yeni bir düzeye getirmiştir. Almanya ve Japonya gibi ülkelerin artan petrol fiyatlarından ABD'ne oranla çok fazla etkilenmeleri, bu ülkelerin ABD karşısındaki ticari üstünlüklerini, rekabet güçlerini kısmen yitirmelerine yol açmıştır. Ayrıca, gelişmiş kapitalist ülkeleri paralarının dalgalanması zorunda bırakan ABD, bu paraların değerlerinin yükselmesi sonucu ticari üstünlüğünü yitirip niden kazanma yoluna gitmiştir.

PARA bunalımının nasıl çözümleneceği ve ne tür bir sistemin kurulacağı, temelde, gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki güç ilişkilerine, pazarlık ve çekişmelerine bağlıdır. Kapitalist dünya içinde yer alan az gelişmiş ülkelerin bu alanda önemli bir rol oynamaları ise beklenemez. Ancak, bulunacak çözümün, kurulacak sistemin eskisinden daha uzun ömürlü olması olanağı yok. Çünkü sorunun temelinde kapitalizmin eşitsiz gelişme kanunu yatmaktadır. Kapitalizmin sınırları içinde kalındığı sürece bu kanun geçerliliğini sürdürecektir ve tüm çözümler geçici olacaktır.

KÜLTÜR VE SANATTA YÜRÜYÜŞ

YILMAZ GÜNEY AĞLADI MI?

TRT, Milliyetçi Cephe kuşatmasına alınmıştır. Bildiriler, açıklamalar, demeçler birbirini izliyor.

ÖTE YANDA Ankara'da uzun süreden beri tiyatro tarihinin en seçkin oyunlarından biri ni sergileyen bir tiyatro kapatılmıştır. Bildirilere, açıklamalara, demeçlere ek olarak bu kez tiyatroya gönderilen destekleyici, mektuplar, sanat dergilerindeki yazılar ve bilirkişi kurulunun omlu raporu sıraya giriyor.

HER İKİ olayda da, halkoyunun, yasaklamaların ve anti-demokratik girişimlerin karşısında yer aldığını görüyoruz...

BU ARADA bir başka, sinsice kemirilen bir olay daha var; Yılmaz Güney olayı...

GÜNEY, demir parmaklıklar arkasında. Geçen yıl Yumurtalıkta meydana gelen bir öldürme olayının sanığı olarak yargılanıyor. Zaman zaman duruşmalara çıkıyor ve bununla ilgili haberler basında yer buluyor. Ama iş arada kalıyor. Yılmaz Güney'in boy boy fotoğrafları ile, türlü-çeşit yakıştırma ve yorumlar sıralanıyor...

AMACA AÇIK: Yılmaz Güney'i halk önünde küçük düşürmeye, hiç olmazsa gerçek dışı haberler yayarak, halkoyunda ters tepkiler yaratmaya çalışılıyor.

EYLÜL 1974 tarihindeki Yumurtalık olayının arkasında Yılmaz Güney'in durumu özellikle çarpıcı ve çarpıcıydı gibi sunulur. Aşağı yukarı her celse -den sonra verilen haberlerle Yılmaz Güney aleyhinde bir hava yaratılır...

HASTALANDIĞI için kaldırıldığı hastahanedeki tekrar cezaevine dönünce, Yılmaz Güney, hastahane öldürülmekten korktuğu için cezaevine dönme istediği şeklinde haber -



mal edilir.

EĞER aktörle ilgili ters bir hava yaratmaya olanak bulunmazsa, bir başka yola başvuru olur... Yılmaz Güney mahkeme salonundan çıkarken ağlar bu kez Karısı ile gözgöze geldiği için mi, hala davanın sürüp gittiğine üzülmediği için mi?... Yoksa hal-kın sevgi gösterisinden duyulan sevgi için mi? Artık okuyucu düşünsün bunun nedenlerini bir bir ve Güney'in ne denli zayıf bir kişiliğe sahip olduğuna karar versin...

GEÇEN Eylül'den beri sürdüren bu tutum, elbette ne bir yolum kuruluşu üzerinde kurulmak

istenen baskının derecesi, ne de kapatılan tiyatro olayı kadar büyüküdür. Böyle bir olay için ne bildiriler yayımlanır, ne de açıklamalar yapılabilir, demeçler verilebilir...

YILMAZ GÜNEY'in, özgürlüklerini kısıtlanmış olduğu için hakkında yazılan gerçek dışı haberleri yalanlama olanağı yok. Olmadığı için de, karalamaya kuvvet...

OLDU OLACAK, bir zahmet Türkçe sözlüğün ilgili yeri karıştırılrsa, savunmasız kişiye saldırının ne anlamı geldiği bir okunsa...

SEYİRCİSİZ TİYATRO

Devlet Tiyatrolarında üçüncü tur oyunları başladı ve bitti. Tiyatro mevsiminin bitmesine on-onbeş gün kala sahneye çıkarılan oyunların zayıflığı, her zaman olduğu gibi, pahalı dekorlar ve kostümlerle gizlenmeye çalışılmıştı. Boş salonlarda özel davetlilere oynanan bu oyunları seyrettikten sonra, "halkın alın terlerinde çarçur ediliyor" diye düşünmemek elde değil.

Seyircisiz salonlarda on-onbeş oyun oynamak için yüzbinlerce lirayı aşan bu harcamalar kimlerin gözünü boyamayı amaçlıyor? Burada ikili bir oyun söz konusu: Bir yanda "Devlet sanata önem veriyor. Bütçeden şu kadar milyon ayrıldı" denilerek devletin sanat ve kültür hayatını desteklediği imağı yaratılıyor. Öte yandan, Devlet Tiyatrosu yöneticilerinde, koruyucularına "korkmayın, biz gerçek tiyatroyu yapıyoruz; işte örnekleri!" dercesine yıllardır aynı tür oyunları piyasaya sürüyorlar. İkili darla resmi tiyatro arasında iki yanı da memnun eden bir alış-veriş sürüp gidiyor.

Büyük Tiyatro

Büyük Tiyatro'da Güngör Dilmen'in *Kördüğüm* adlı oyununu müsamere edildi. Şimdiye kadar Devlet Tiyatrolarında gördüğümüz ortalama oyunculuk düzeyini bile tutturamayan oyunu, süslü dekor ve kostümler de kurtarmıyordu. Dilmen'in Midas Üçlemesi'nin en zayıf oyunu olan *Kördüğüm* hem metnin zayıflığından hem oynanıştaki ilkelikten, eğlendirme görevini bile yerine getiremedi.

Küçük Tiyatro

Ezop'tan masallar oynandı. Küçük Tiyatroda. Yönetmeni İsmail Ağlağül'ün dilimden ze çevirdiği, Ezop'dan herkesçe bilinen birkaç masala dayanan oyunun hangi amaçla sahneye çıkarıldığını anlamak güçtü.

Altındağ Tiyatrosu

Altındağ'da Oktay Rifat'ın yazdığı *Dürlük Düzenlik* adlı oyun oynandı. Ünlü "komik" Tekin Akmansoy'un yönettiği oyunda insanlığın özlemleriyle dış dünyanın gerçekleri karşılaştırılıyordu. Ama her gün günlük ekmeği için savaşmak durumunda olan Altındağ halkı bu oyunda ne bulabilirdi? Orası belli olmadı.

Yüzbinleri aşan harcamalar, birkaç davetli, boş salonlar ve suya sabuna dokunmayan oyunlar: İşte Devlet Tiyatrolarında üçüncü turun bilançosu.



SIKIYÖNETİMİN SANATSEVERLİĞİ

Üç buçuk aydır oynanan Ana oyunu yasaklandı, Ankara Sanat Tiyatrosu kapatıldı. YÜRÜYÜŞ'ÜN 3. sayısında Tiyatronun kapısında "mühür"ün bir fotoğrafı yayımlanmıştı. Tepkiler genişleyip olay üzerindeki görüşler belirttilirken, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının ikinci kararı açıklandı: Nisa Serezli-Tolga Aşkner Tiyatrosunun baş vurması üzerine tiyatro binasının açılmasına izin veriliyordu; ama bir tek koşulla: Ana oynanmaya caktı.

Sonuç olarak, işçilerin Anası zincirlendi; onun yerine eğlence, fındık, fıstık serbest. Şimdi Tolga Aşkner, Nisa Serezli, Turgut Borah, Yılmaz Gruda gibi değerli sanatkarlar bir "Umut Dünyası" oynuyorlar. Papa var, işte efendim ne bileyim, kaçıyorlar. Hoş bir şey yani. Doğrusu sanatkar kişiler. Duyarak oynuyorlar.

İşçilerin Ana'sına da kendilerine de bozulanlar, şimdi göbeklerini hoplatarak güllüyorlardı. Yoksa, bunu da mı seyretmiyorlar dersiniz? Şöy

le iyi bir yemeğin üstüne hiç de fena gitmezdi hani! "Hem sonra, sanat efendim. Yemiş azgın işçiler, sömürü edebiyatı, sosyalizm mosyalizm! Bozguncu fikirleri hemen zerkiz, ama nezih sanata bir şey demiyoruz, görüyorsunuz"

Yapılan, söylenen, açıkça söylenemese bile anlatılmak istenen bu. Egemen ideolojiye, karşı çıkan sanat "sıkı" yönetilmektedir. Buna karşılık onun buyruğunda olan, hiç de değilse ona ters düşmeyen sanat kapıları açıktır. Gerçi, "vatan millet-sakarya" gibi "asil ve necip" duyguları dile getiren, "komünizm canavarından ibret sahneleri nakleden", "Üstün ırk-alkaç ırk", it-kurt masalları anlatan şeyler çok daha makbuldür ama, öylelerini kimsenin seyretmeyeceği ortada. Süngü zoruyla seyirci toplamak da Goebbels'in bile beceremediği bir iş. Öyleyse, şimdilik "mtimkin" olanla yetinmekten başka çare gözüküyor. Seyirciyi tatlı tatlı esneten oyunlarsa, bugün için en iyisi.

Ankara'dan kovulan AST iki ay sürecek bir turneye çıktı. Bu turne haberlerini izlemek ilginç olacak: Yasaklamalar, baskınlar, saldırılar. bir de sanat çevrelerimizden tepkilerini dikkatle izlemek üzere öğretici olacaktır.

ODAK YAYINLARI

● KAPİTAL I - 1	Karl Marx	35,-TL
● KAPİTAL III-1	Karl Marx	40,-TL
● KAPİTAL I - 2	Karl Marx	
● KONUT SORUNU	F. Engels	10,-TL
● NEREDEN BAŞLAMALI BİR YOLDAŞA MEKTUP DEVRİMCİ MACERACILIK	Lenin	10,-TL
● KIR YOKSULLARINA	Lenin	8,-TL
● LENİNİZMİN ESASLARI	J. Stalin	10,-TL
● LENİN'DEN ANILAR I	Kurupskaya	10,-TL
● LENİN'DEN ANILAR II	Kurupskaya	12,5 TL
● LENİN'DEN ANILAR III	Kurupskaya	15,-TL
● BİLİMDE VE FELSEFEDEN DİALEKTİK NEDİR ?	Ali Kızıllırmak	5,-TL
● EMPERYALİZM ÇAĞI	H. Magdoff	15,-TL
● SOSYALİZMİN ALFABESİ	Loe Huberman	8,-TL
● SENDİKACILIK VE SİYASET	Alpaslan Işıklı	40,-TL
● TARİHTE NELER OLDU	C. Child	30,-TL

ODAK YAYINEVİ
Atatürk Bulvarı
Yüksel Çarşısı
105/13
Kızılay-ANKARA



Uğur Mumcu'nun Kitabı

SUÇLULAR VE GÜÇLÜLER

- KİŞİKİRTİCİ AJANLAR, MÜHÜR BİR PROFESÖRLER KİMLEDİR?
- ÇUNTA ÖYKÜLERİ, MUTLAK RACIALAR, POLİTİKACILAR YARGIÇILAR, SAVCILAR.
- BELGELERLE BİR DEVRİ YARGILAYAN YAZILAR.

Doğan Avcıoğlu'nun

önsözleriyle

BUTÜN KİTAPÇILARDA

UGUR MUMCU İLE GÖRÜŞME

● Türkiye'de Sol'un durumu genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

● Türkiye'de sosyalizm konusu, egemen çevrelerce hep bir "zabuta vakası" olarak görülmüştür. Bunun içindir ki, "partileri kapa tıp, üç beş yazar da ceza evine atarsak, bütün işler düzeldir, ortalık sül-üman olur" diye düşünmüşlerdir. Oysa, sosyalizmin kökeni, adaletsiz toplum düzenindedir. Sınıf savaşım sosyalistler icadetmez. Sosyalistler sınıf çelişkilerini saptayarak, emekçi sınıflara siyasal iktidar yolunu gösterirler. Sınıf çelişkileri, üretim araçlarının paylaşımından doğmaktadır. Demokratik sosyalizmin amacı, emekçi sınıflara barışçı bir düzen içinde ve yasal yollarla iktidara geçirebilmektedir. Sınıf çelişkilerini yok saymak ve bir den bire gidermek olanaksızdır. Sosyalistlerin örgütlenerek, bir siyasal partiyi oluşturmaları da, toplumsal gelişimin gerektirdiği zorunlu bir aşamadır. Toplum içindeki sınıf çelişkileri sürdükçe, bu toplumda bir sosyalist birikim olacaktır. Bu birikimi, bir sosyalist parti örgütlemeye çalışacaktır. Hem "biz demokratik toplumuz" deyip hem sosyalistlerin söz ve örgütlenme özgürlüğünü ortadan kaldırmak, Anayasa karşı çıkmış bir suç olduğu gibi aynı zamanda, emekçi sınıflar üzerinde kurulan "tahakkümü" yansıtıcı ilginç bir örnektir. Olaylar hep "zabuta vakası" yaklaşımı içinde görülmüştür, Türkiye'de. "O şununla arkadaş, öbürü buraya bağlı" gibi hırsız-polis mantığına bakılmıştır bu bir bakıma, sosyalizmin aydınlarla özgü bir konu olduğundan doğmaktaydı. Fakat, düzene karşı duyulan tepkiler, işçisi, köylüsü, dar gelirli memuruyla, tüm emekçileri kapsadıkça, Türkiye'de sol kesim gittikçe güçlenmektedir. Sosyalist öğretiyi, emekçiler sahip çıktıkça, artık bu işin bir "zabuta vakası" olmadığı da dost ve düşmanca anlaşılıyor. İşte sol, böylesine güç kazanıyor Sosyalizm, burjuva aydınlarına özgü bir kafa sporu değildir. Bunun böyle olmadığı anlaşıldıkça da sol emekçi sınıflar arasında güçleniyor ve gittikçe de yayılıyor. Türkiye'de sol hareketleri bu açıdan değerlendirirsek, "Henüz bu işin başındayız" demek yersiz bir abartma sayılmamalıdır. Gerçi, toplum olayları, durumundan akan bir nehir gibidir, Sosyalist düşünceler, toplumun içinde bir nehir gibi akıp durmaktadır. Bazen nehrin su

ları boşyere akıtılmaktadır. Bazen de, yolu saptırılıp, kanallara akıtılmaktadır. Fakat nehir her zaman akmıştır. Sosyalist akımları, Cumhuriyet öncesi Tramvay grevlerine kadar götürmek belki mümkündür. Her aşama bir önceki aşamadan kaynaklanmış ve güç almıştır. Türk sosyalizmi için önemli olan aşama, sosyalizmin yasallık kazanıp, sosyalist partinin kurulmasıyla perlementoya girmeyle başlayan bugüne kadar uzamır.

● Bu çerçevede Türkiye İşçi Partisi'nin yeri nedir?

● Türkiye İşçi Partisi, 1961 den 1971 yılının ünlü mart ayına kadar toplum içinde varlığını duyurmuş bir sosyalist partidir. Bu kez aynı adla yeniden kurulmuş bulunuyor. Eski TİP'i genelbaşkanı yeni TİP'in de genelbaşkanı oldu. Bu açıdan eski TİP ile yeni arasında büyük benzerlikler var. Ancak, eski TİP'in bir kanadı, yeni kuruluşa katılmadı. Bunun nedenlerini yetirince bilemiyoruz. Fakat ne olursa olsun, TİP, bırak tığı boşluğu doldurmak için vola çıkmıştır. Demokratik toplumda bir sosyalist partinin varlığı vazgeçilmez koşullardan biridir. Sosyalist partisi olmayan bir demokrasinin temel taşlarından biri eksik demektir. TİP, Türk toplumunun demokratik aşamasında büyük görevler yüklenerek ve emekçi sınıfları sosyalist bilinçle siyasal sürece sokmaya çalışacaktır. Fakat bu noktada bazı engeller de var. CHP'nin etkinliği ve yaygınlığı sorunu, arka arkaya kurulan sosyalist partiler, TİP'in engelleridir bana sorarsanız. TİP, işçi sınıfından kaynaklanan bir sosyalist parti olacaktır. İşçi sınıfı ile ideolojik ve organik bağ kurulabilecek midir? Bunlar, ancak geleceğin gelişimiyle cevaplandırılacak sorulardır. Devrimci İşçi Sendikaları şimdilik, geniş ölçüde CHP'yi destekliyor. Tabandaki sosyalist birikimi de, ister istemez, öteki sosyalist partilerce paylaşılacaktır. Dört beş ayın sosyalist parti kuracak kadar ayrı sosyalist görüşlerin zorlama olduğu kamusundayım. TİP bu koşullarda nasıl bir gelişim gösterecektir? Sosyalizm işçi sınıfının öğretisidir. Parti işçi sınıfından güç, aldıkça yayılacak ve güçlenecektir. Fakat bu nasıl sağlanacaktır? TİP öteki sosyalist partileri de kendi çatısı altında toplayabilecek midir ya da sosyalist birikimden yararlanabilecek midir? Bunlar, bugünün olduğu kadar yarın sorunlarıdır. TİP'in sosyalist

hareket içinde yeri, işçi sınıfı ile kuracağı bağlarla doğru orantılı olarak belirebilir.

● Sosyalist hareketin önündeki görevler sizce nelerdir?

● Sosyalist hareketin görevi, toplum içindeki bütün demokratik kuruluşlarla el ve gönül birliği içinde, anayasal düzeni ve bu düzenle birlikte temel hak ve özgürlükleri savunmaktır. Çünkü sermaye cephesi, anayasal hakları yok etmek için tam bir seferberlikindedir. Sosyalist mücadele, demokrasi mücadelesinin bir parçasıdır. Demokrasinin için mücadeleyi zamanında, sosyalizm için mücadele demektir.

● Demokratik güçlerin birliğinden ne anlıyorsunuz?

● Demokratik güçlerin işbirliği, emekten, barış ve özgürlükten yana olan ilerici parti, meslek odaları ve derneklerin, anayasal ilkeler çerçevesinde toplanmaları demektir. Bu birleşme nasıl gerçekleşir? Sanıyorum ki, ilerici kuruluşların nelele karşı ve nelerden yana olacakları açık seçik bellidir. Bu kuruluşların sağcı partiler gibi, ayrıca bir "cephe" kurmaları gerekmez. Aslında, özgürlükten yana olanlar, kendiliklerinden bir cephe oluşturmuşlardır. Yani, anayasadan yana somut mücadeleyi veren öteki kuruluşlar arasında bir yakınlık doğacaktır. Örneğin, 141 ve 142 nin kaldırılması için bir mücadele veriliyor sa, yine bir ilerici çizgi çizilmiş olur. Ülkenin ulusal kaynaklarına sahip çıkarken de, bir yurtseverlik birliği oluşturulmuş olur. Ülkenin somut sorunların bir kenara itip, sosyal ilerici çelik-gericilik, sosyalistlik-revizyonistlik tartışmaları ise çelişkileri sınırlar olarak arttırır, ilerici kuruluşlar arasındaki yakınlaşmayı bozar, tartışmaları ne ölçüde soyutlaşırsa, bölünme bu ölçüde artar. Geçmişte bunun örneklerini gördük. Somut sorunlar ortaya atılması ve bu konuların bakılmadan işlenilmesi, ilerici güçler arasındaki birliğin temel mellerini atar. Ortada, özgürlük sorunu varsa ayrılacak için hangi gerekçe geçerlidir? Sokak ortasında adam vuruyorlarsa, ilerici kuruluşlar birbirleriyle neden bu denli uğraşmaktadır? Antidemokratik baskılar bu denli artıyorsa, neden hala birbirimizin ilericiğini, revizyonistliğini ve sapmalarıyla uğraşıp duruyoruz? Güçbirliği ile aydın gevezeliği birbirleriyle bağdaşmaz kav-

ramlardır. Demokrasi ve sosyalizm mücadelesi yapanlar demokrasinin ve sosyalizmin birbirlerinden ayrılmayacağını hesap etmek zorundadırlar. Sosyalizm tartışmalarını masa başından, "fraksiyon" çekişmeleri olmaktan kurtarmak gerekir herhalde.

● Demokratik mücadelede C. H. P'nin görevi sizce nedir?

● CHP'nin etkinliğini hesaplamayan hiçbir görüş geçerli değildir. Bu parti özellikle 12 Mart döneminde büyük bir sınav vermiştir. Binlerce sağ unsurlardan gittikçe temizlenen CHP, ilerici çizgiye yerini belirlemiştir. CHP solunun bu partiyi eleştirmesinden bir görüş yanlış var galiba. Bu partiyi sosyalist bir parti olarak görüp, ondan sonrada neden bir sosyalist parti gibi davranmadığı eleştiri konusu olmaktadır. CHP, küçük burjuvann önderlik ettiği, emekçi sınıfların desteklediği bir "kitle" partisidir. Toplumsal sorunlara, sınıf partileri yaklaşımıyla bakmaz CHP. Türkiye'nin önümüzdeki demokratik mücadele için CHP'ye çok önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin en önemlisi, anayasal düzeni düşürme özgürlüğünün savunmasıdır, şüphesiz. Bu konularda CHP'yi gerektiği kadar çarpıcı ve atılan görme diğimi de belirtmek isterim. Anadoluda yayılan komondaye eylemleri, doğrudan doğruya CHP'yi hedef almaktadır. Buna rağmen, ana muhalefet partisi etkili mücadele vermiyor, ya da vermek istemiyor, nedense.

● Sayın Bülent Ecevit'in "Sol'a duvar çekme" politikası hakkında ne düşünüyorsunuz?

● Sanıyorum ki, sayın Ecevit, bazı solcuları "Gölge etmesinler başka insan istemeyiz" derken, karşı olduğu bazı eylem türlerini kastetmemiştir. Ecevit'in duvarı bazı eylem türleri için öngörülmüştür. Yani Sayın Ecevit, yasa dışı bazı yöntemleri eleştirmekte ve bu eylemlerle işbirliği yapmayacağını ifade etmektedir. Sezarın hakkında Sezar'a vermek gerekiyor. Türkiye'de Sayın Ecevit'e gelinceye kadar hiçbir siyasal parti lideri, düşüncü özgürlüğünü bu ölçüde savunmamıştır. Ecevit, örneğin bir sosyalist partinin kurulup gelişmesine karşı değildir. CHP ile bu sosyalist parti arasında ayrılıklar olacaktır. Fakat sayın Ecevit'öte ki parti liderleri gibi özgürlüğe dışman olarak görmek sanırım haksızlık tür.

● Sol'un gelişmesi C. H. P'ye sekte vurur mu?

● Bir sosyalist partinin kuruluşu gelişmesi, CHP için de yararlı olacaktır. Çin kü, toplumda siyasal kuruluşlar birbirlerini eleştirirler ve birbirlerinin yararından etkilenirler. CHP'nin soldan eleştiriye ihtiyacı vardır. Bu bakımdan, sosyalist parti, CHP'nin derlenip toplanmasına da yararlı olur. Şimdilik tek sorunun, Milliyetçi Partiler karşısında başta can güvenliği olmak üzere, hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmasıdır. Sosyalist partinin aldığı oylar, CHP'yi olumsuz yönde etkiler. Örneğin bir ilde oylar dağılırsa, CHP milletvekili kaybeder gibi, sosyalist partide milletvekili çıkarmaz. Fakat, toplum sola kayıyor.



Sola kayan bu oyların, demokratik sosyalist bir partiyi Parlamento içine getirmesi, uzun vadede, CHP için de yararlı olacaktır. Sanırım ki bir süre, oyların bölünmemesi endişesizle, sosyalist partiler beklenen gelişmeyi gösteremeyecektir. Fakat, bu bunaltım dönemi atlattılınca, ortasol kitle partisi CHP ile, sınıf partileri arasında çelişkiler su yüzüne çıkacak ve zaman sosyalist partiler için çalışacaktır. Bugünün gündeminde, oyları bölmek endişesi yer alır. Ancak, bundan sonraki gelişmeler, sosyalist bir partinin gelişmesini gerektirmektedir. Bu gelişimi sosyalizmi "zabuta vakası" olarak görenler de pek önleyemez. Bundan önce de önleyemediler.